

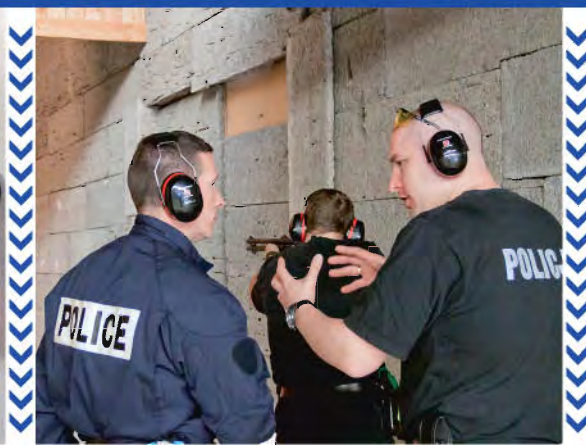

Program
Uczenie się
przez całe życie

BEZPIECZEŃSTWO OSOBISTE POLICJANTÓW

Aspekty taktyczno-metodyczne
w szkoleniu funkcjonariuszy

Program Leonardo da Vinci

Centrum Szkolenia Policji

BEZPIECZEŃSTWO OSOBISTE POLICJANTÓW

**Aspekty taktyczno-metodyczne
w szkoleniu funkcjonariuszy**

Program Leonardo da Vinci

Legionowo 2013

Praca zbiorowa pod redakcją

mł. insp. Grzegorza Winnickiego

Autorzy

mł. insp. Grzegorz Winnicki, podinsp. Tomasz Maczuga,
podinsp. Krzysztof Kozyra, podinsp. Edyta Witkowicz, podinsp. Grzegorz Zipper,
podkom. Piotr Senderski, podkom. Piotr Tarnowski, st. asp. Jacek Kuźmiński,
asp. Hubert Kowalik, mł. asp. Leszek Czerski

Zdjęcia

mł. insp. Grzegorz Winnicki

© Copyright by Centrum Szkolenia Policji
Legionowo 2013

ISBN 978-83-62455-65-2

Opracowanie graficzne i redakcyjne oraz skład komputerowy

Wydział Wydawnictw i Poligrafii

Centrum Szkolenia Policji

05-119 Legionowo, ul. Zegrzyńska 121

www.csp.edu.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Uczestnicy stażu.....	7
2 Siły policyjne we Francji. Historia i teraźniejszość	9
3 Rekrutacja do służby w policji	15
4 Szkolenie podstawowe policjantów we Francji i w Polsce	27
5 GIPN	38
6 Program kulturalny	40
7 Ocena stażu w opinii uczestników.....	42
8 Wnioski	45

Wstęp

W dniach 15–19 kwietnia 2013 r. dziesięcioro instruktorów Zakładu Interwencji Policyjnych Centrum Szkolenia Policji uczestniczyło w stażu szkoleniowym, który odbył się w Szkole Policji w Nimes we Francji. Udział legionowskich dydaktyków w zajęciach z zakresu interwencji policyjnych to skutek realizacji projektu mobilności VETPRO (*Mobility for Professionals in Vocational Education and Training*) pod nazwą „Bezpieczeństwo osobiste policjantów – aspekty taktyczno-metodyczne w szkoleniu funkcjonariuszy”. Projekt został zrealizowany w ramach programu Leonardo da Vinci, stanowiącego część programu edukacyjnego Unii Europejskiej „Uczenie się przez całe życie”.

Celem tego programu jest między innymi poprawa jakości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz innowacyjne podejście do edukacji, aby jak najpełniej sprostać potrzebom rynku pracy. Absolwenci i pracownicy mogą zdobyć nowe kwalifikacje w czasie stażu lub praktyki zawodowej oraz doskonalić umiejętności według nowoczesnych standardów. Do niezwykle istotnych elementów każdego z projektów należą kształtowanie otwartości i wrażliwości międzykulturowej, nauka języków obcych oraz rozwój umiejętności adaptowania się do warunków życia i pracy w różnych krajach europejskich. Projekty wymiany doświadczeń są skierowane do: nauczycieli zawodu, doradców zawodowych, szkoleniowców oraz kadry zarządzającej. Udział w programie może być realizowany w ramach projektu mobilności (staże i wymiany), projektu partnerskiego oraz projektu wielostronnego¹.

Wymiana doświadczeń pomiędzy policjantami Zakładu Interwencji Policyjnych Centrum Szkolenia Policji a francuskimi szkoleniowcami z Nimes została przeprowadzona w ramach projektu VETPRO, czyli wyjazdu zagranicznego, w którym mogą uczestniczyć osoby odpowiedzialne za kształcenie i szkolenie zawodowe w instytucjach szkoleniowych. Celem wyjazdu jest zarówno osobisty rozwój zawodowy uczestników, popularyzowanie dobrych praktyk, jak i poprawa systemów kształcenia i szkolenia zawodowego przez wprowadzanie nowych rozwiązań w instytucji wysyłającej. Efektem projektów VETPRO może być stworzenie prezentacji, programu szkolenia, materiałów konferencyjnych przedstawiających rezultaty projektu, publikacji czy też artykułów naukowych. Efekt materialny powinien być rezultatem wspólnej pracy uczestników w celu dalszego przekazania wiedzy i doświadczenia zdobytego podczas stażu.

Zasadniczym celem stażu było poznanie sposobu kształcenia francuskich policjantów i wymiana doświadczeń w obszarze umiejętności interwencyjnych, które mają zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy. Oczywiście, zostały uwzględnione odmienne uwarunkowania społeczne i prawne. W czasie wspólnych zajęć lepiej poznano: organizację sił policyjnych, podstawowe uregulowania prawne w zakresie działalności interwencyjnej, zasady przyjęcia kandydatów do służby we francuskiej policji oraz proces szkolenia adeptów policyjnych.

Udział w programie unijnym „Uczenie się przez całe życie” był nie tylko szansą na rozwój zawodowy i wymianę doświadczeń pomiędzy instruktorami Centrum Szkolenia Policji a dydaktykami ze Szkoły Policji w Nimes, lecz także okazją do porównania tendencji w zakresie kształcenia umiejętności interwencyjnych polskich policjantów na tle rozwiązań funkcjonujących w innych krajach europejskich.

Staż w szkole policyjnej w Nimes – uroczym, pełnym antycznych i średniowiecznych zabytków mieście, położonym w południowej Francji – odbywał się według ściśle określonego programu. Został podzielony na część merytoryczną oraz kulturalną. O ile etap wymiany doświadczeń zawodowych odbywał się przede wszystkim na podstawie propozycji instruktorów z Legionowa, o tyle program kulturalny został opracowany przez stronę francuską.

1. UCZESTNICY STAŻU

O udział w projekcie mogli ubiegać się policjanci pełniący służbę w Centrum Szkolenia Policji. Postępowanie kwalifikacyjne składało się z etapu oceny wymagań formalnych oraz rozmowy kwalifikacyjnej. Do kryteriów formalnych zaliczono: posiadanie przez kandydata uprawnień instruktora strzelań policyjnych (wyszkolenia strzeleckiego) lub taktyki i technik interwencji albo wykazanie, że policjant wykonuje zadania mające bezpośredni związek z koordynacją projektu. Poza tym kandydaci musieli posiadać doświadczenie pedagogiczne związane z realizacją zadań w charakterze nauczyciela policyjnego, władać językiem angielskim w stopniu komunikatywnym, uzyskać co najmniej ocenę dobrą podczas testu sprawności fizycznej policjantów i zaliczyć sprawdzian strzelecki. W drodze postępowania kwalifikacyjnego wyłoniono 10 policjantów, którzy wzięli udział w stażu.

■ mł. insp. Grzegorz Winnicki

Kierownik Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1992 r. pełni służbę w Policji, od 2006 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor strzelań policyjnych, instruktor sportu ze specjalnością strzelectwo sportowe, sędzia strzelectwa sportowego i strzelectwa praktycznego.

■ podinsp. Tomasz Maczuga

Zastępca kierownika Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1995 r. pełni służbę w Policji, od 1997 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor strzelań policyjnych, instruktor sportu ze specjalnością strzelectwo sportowe, instruktor rekreacji ruchowej ze specjalnością samoobrona.

■ podinsp. Edyta Witkowicz

Starszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1995 r. pełni służbę w Policji, od 1996 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor strzelań policyjnych, trener judo oraz instruktor sportu w specjalności jiu-jitsu.

■ podinsp. Krzysztof Kozyra

Starszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1994 r. pełni służbę w Policji, od początku kariery zawodowej związany z Centrum Szkolenia Policji; instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor strzelań policyjnych, trener kulturystyki oraz instruktor sportu ze specjalnością: kick boxing, boks, podnoszenie ciężarów, jiu-jitsu.

podinsp. Grzegorz Zipper

Wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1993 r. pełni służbę w Policji, od 2000 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor strzelań policyjnych, instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor sportu ze specjalnością strzelectwo sportowe.

podkom. Piotr Senderski

Młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1996 r. pełni służbę w Policji, od 2004 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor strzelań policyjnych, instruktor taktyki i technik interwencji, technik wysokościowych.

podkom. Piotr Tarnowski

Młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 1990 r. pełni służbę w Policji, od 2005 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor strzelań policyjnych, instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor samoobronny.

st. asp. Jacek Kuźmiński

Młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 2003 r. pełni służbę w Policji, od 2004 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor strzelań policyjnych, trener judo, instruktor sportu ze specjalnością ćwiczenia fizyczne i kulturystyka, strzelectwo sportowe.

asp. Hubert Kowalik

Młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 2001 r. pełni służbę w Policji, od 2007 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor strzelań policyjnych, instruktor taktyki i technik interwencji, ratownik medyczny.

mł. asp. Leszek Czerski

Młodszy wykładowca Zakładu Interwencji Policyjnych; od 2003 r. pełni służbę w Policji, od 2007 r. realizuje zadania w Centrum Szkolenia Policji; instruktor taktyki i technik interwencji, instruktor strzelań policyjnych, instruktor sportu ze specjalnością pływanie.

2. SIŁY POLICYJNE WE FRANCJI

Historia i teraźniejszość

Francuskie siły o charakterze policyjnym tworzą trzy formacje: Policja Narodowa (Police Nationale), Żandarmeria Narodowa (Gendarmerie Nationale) oraz Policja Muncypalna (Police Municipale).

■ Żandarmeria Narodowa

Żandarmeria Narodowa, utworzona w 1795 r., z siedzibą w Paryżu, stanowi oddział francuskich sił zbrojnych. Do 2009 r. podlegała Ministrowi Obrony Narodowej, obecnie jest podporządkowana Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Żandarmeria Narodowa liczy 98 155 pracowników wojskowych, w tym około 2702 cywili, z wyłączeniem rezerw².

Żandarmeria Narodowa jest obok Policji Narodowej główną siłą policyjną odpowiedzialną za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa, nie tylko w strukturach sił zbrojnych, lecz także na terenie całego państwa, w szczególności na obszarach wiejskich, podmiejskich oraz szlaków komunikacji³.

Odbiorcą zadań wykonywanych przez Żandarmerię Narodową w 90% jest ludność cywilna, a więc tylko 10% zadań dotyczy wojska⁴.

Oprócz utrzymania porządku i zapewnienia bezpieczeństwa publicznego do priorytetowych zadań Żandarmerii Narodowej należy zapobieganie i zwalczanie terroryzmu, przestępczości zorganizowanej, a także zagrożeń wynikających ze stosowania broni chemicznej, biologicznej i radiologicznej⁵.

Ważnym podmiotem francuskiego systemu obronnego m.in. w zakresie zwalczania terroryzmu jest Grupa Interwencyjna Żandarmerii Narodowej (GIGN). GIGN, określane często mianem francuskiego SWAT, jest uważany za jedną z najlepszych jednostek kontrterrorystycznych na świecie⁶.

■ Policja Muncypalna

Działania Policji Narodowej i Żandarmerii Narodowej wspierane są przez Policję Muncypalną, którą powołują poszczególne gminy francuskie (komuny). Nadzór nad Policją Muncypalną sprawuje właściwy terytorialnie burmistrz. Łącznie w szeregach francuskiej policji miejskiej znajduje się około 20 000 policjantów muncypalnych. Liczba ta stanowi 6% liczby wszystkich funkcjonariuszy, zarówno państwowych, jak i lokalnych służb policyjnych⁷. Działalność Policji Muncypalnej podlega kontroli ze strony Ministra Spraw Wewnętrznych.

Zasady organizacji i funkcjonowania Policji Muncypalnej są regulowane przepisami zawartymi w Księdze V *Code de la sécurité intérieure*⁸. Do podstawowych zadań Policji Muncypalnej, bez uszczerbku dla uprawnień Policji Narodowej i Żandarmerii Narodowej, w granicach przyznanych kompetencji i pod zwierzchnictwem burmistrza, należy utrzymanie porządku i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w nadzorowanym obszarze⁹.

Misje Policji Muncypalnej podzielić można na¹⁰:

- administracyjną – obejmuje m.in. prowadzenie dochodzeń administracyjnych na polecenie burmistrza lub w imieniu innych służb;
- sądowiczą – rozpoznanie naruszeń prawa karnego, zbieranie informacji w celu identyfikacji sprawców, sporządzenie protokołu wykroczenia, rozpoznanie, w tym wystawienie mandatu w przypadku naruszenia przepisów kodeksu drogowego;
- społeczną – rozwiązywanie konfliktów sąsiedzkich, walka z hałasem, z pijaństwem i wulgarnym zachowaniem, dbałość o czystość, działalność edukacyjna.

Szczegółowy zakres obowiązków wykonywanych przez policjantów muncypalnych został określony w art. L2212-2 *Code général des collectivités territoriales*.

■ Policja Narodowa

We Francji odpowiednikiem polskiej Policji jest Policja Narodowa. Utworzona została w 1966 r. w miejsce Agencji Bezpieczeństwa Narodowego. Podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych i liczy obecnie około 150 000 funkcjonariuszy¹¹.

Najwyższym organem Policji Narodowej jest Dyrektor Generalny Policji Narodowej. Jest on odpowiedzialny za stymulowanie, kierowanie i koordynowanie działań operacyjnych policji. Powoływany przez Radę Ministrów, zapewnia realizację instrukcji otrzymywanych od Ministra Spraw Wewnętrznych¹².

Dyrektor Generalny jest bezpośrednio odpowiedzialny za funkcjonowanie Dyrekcji Generalnej Policji Narodowej, która dzieli się na¹³:

- **La DRCPN** (Direction des Ressources et des Compétences de la Police Nationale) – Dyrekcję Zarządzania Zasobami i Umiejętnościami Policji Narodowej;
- **L'IGPN** (Inspection Générale de la Police Nationale) – Generalny Inspektorat Policji Narodowej;
- **La DCPJ** (Direction Centrale de la Police Judiciaire) – Centralną Dyrekcję Policji Sądowej;
- **La DCRI** (Direction Centrale du Renseignement Intérieur) – Centralną Dyrekcję Wywiadu Wewnętrznego;

Emblemat francuskiej Policji Narodowej

- **La DCSP** (Direction Centrale de la Sécurité Publique) – Centralną Dyрекcyję Bezpieczeństwa Publicznego;
- **La DCPAF** (Direction Centrale de la Police Aux Frontières) – Centralną Dyрекcyję Policji Granicznej;
- **La DCCRS** (Direction Centrale des Compagnies Républicaines de Sécurité) – Centralną Dyрекcyję Republikańskich Kompanii Bezpieczeństwa;
- **La DCI** (Direction de la Coopération Internationale) – Dyрекcyję ds. Współpracy Międzynarodowej;
- **Le SPHP** (Service de Protection des Hautes Personnalités) – Służbę Ochrony VIP.

Ponadto Dyrektorowi Generalnemu Policji bezpośrednio są podporządkowane jednostki o różnym przeznaczeniu, m.in. Jednostka ds. Walki z Terroryzmem (UCLAT), Służba Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (SSMI), a także elitarna jednostka antyterrorystyczna RAID¹⁴.

Dyrekcja Zarządzania Zasobami i Umiejętnościami Policji Narodowej

Założona w sierpniu 2010 r. Dyrekcja Zarządzania Zasobami i Umiejętnościami Policji Narodowej (DRCPN) świadczy usługi w zakresie zarządzania zasobami osobowymi. Liczy 3000 wykwalifikowanych agentów rozmieszczonych w całej Francji. Podstawowym zadaniem DRCPN jest prowadzenie polityki kadrowej w policji, a więc rekrutacji i szkoleń funkcjonariuszy oraz pracowników Policji Narodowej¹⁵.

Generalny Inspektorat Policji Narodowej

Generalny Inspektorat Policji Narodowej (L'IGPN) jest odpowiedzialny za kontrolę działalności policji i jej instytucji szkoleniowych. W tym zakresie, oprócz przeprowadzania niezapowiedzianych kontroli, prowadzi badania i wydaje zalecenia mające na celu poprawę jakości działania Policji Narodowej. Dodatkowo Generalny Inspektorat jest odpowiedzialny za zapewnienie przestrzegania przepisów ustawowych i wykonawczych, w tym Kodeksu Etyki Policji¹⁶, przez funkcjonariuszy policji.

Centralna Dyrekcja Policji Sądowej

Centralna Dyrekcja Policji Sądowej (DCPJ) z siedzibą w Paryżu pełni funkcję jednostki koordynującej działanie policji sądowej, pod pojęciem której kryje się skomplikowana struktura organizacyjna¹⁷.

Centralna Dyrekcja Policji Sądowej, dzieląc się na subdyrekcje, odpowiedzialna jest za¹⁸:

- zwalczanie przestępczości zorganizowanej i przestępstw finansowych (SDLCODF);
- zapobieganie i zwalczanie terroryzmu krajowego, międzynarodowego, w tym jego finansowania (SDAT);
- wsparcie techniczne i naukowe policji sądowej w postaci badań, analiz i szkoleń (SDPTS);
- rozwój doktryny i strategii Centralnej Dyrekcji Policji Sądowej, rozwój, koordynację i realizację polityki kadrowej, gromadzenie, analizowanie, wykorzystanie i rozpowszechnianie statystyk dotyczących przestępstw, komunikację wewnętrzną i zewnętrzną z centralnym kierownictwem (SDRES);
- nadzór nad obiektami do gier i wyścigów sportowych, prowadzenie dochodzeń administracyjnych w dziedzinie prawodawstwa gier, walkę z nielegalnymi grammi losowymi i hazardem w Internecie (SCCJ);
- zarządzanie i monitorowanie współpracy operacyjnej w ramach Interpolu, Europolu i Schengen (DRI).

Ponadto Centralnej Dyrekcji Policji Sądowej podlega Dyrekcja Policji Sądowej w Paryżu oraz międzyregionalne dyrekcje policji sądowej (DIPJ) i regionalne dyrekcje policji sądowej (DRPJ)¹⁹.

Policję sądową (kryminalną) tworzą nie tylko funkcjonariusze policji, ale również podmioty i organy, którym przysługują uprawnienia policji, np. Żandarmeria Narodowa²⁰.

Policja sądowa zajmuje się zwalczaniem przestępczości na terenie całego kraju, m.in. zwalczaniem handlu ludźmi, walką z handlem dobrami kultury, walką z przestępczością w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, zwalczaniem przestępstw finansowych i podatkowych, zwalczaniem nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, zapobieganiem terroryzmowi²¹.

Funkcjonariusze policji sądowej w ramach czynności dochodzeniowych mają prawo do: przesłuchania osoby, przeszukania i zajęcia rzeczy, zatrzymania osoby, zainstalowania podsłuchu telefonicznego. Policja sądowa działa pod kontrolą i we współpracy z organami sądowymi (prokuraturą i sędziami)²².

Centralna Dyrekcja Wywiadu Wewnętrznego

Ochronę podstawowych interesów Republiki Francuskiej zapewnia Centralna Dyrekcja Wywiadu Wewnętrznego (DCRI). Utworzona została w 2008 r. w wyniku fuzji Centralnej Dyrekcji Wywiadu Ogólnego (1907 r.) i Dyrekcji Nadzoru Terytorium (1944 r.). Pełni funkcję francuskiej agencji wywiadowczej. Zajmuje się m.in.: działalnością kontrwywiadowczą, antyterrorystyczną, zwalczaniem cyberprzestępczości, a także walką z rozprzestrzenianiem się broni masowego rażenia²³.

Zgodnie z zapowiedzią Ministra Spraw Wewnętrznych, w styczniu 2014 r. Centralna Dyrekcja Wywiadu Wewnętrznego ma zostać zreformowana i przemianowana na Dyrekcję Generalną ds. Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Ponadto ma zostać wyłączona ze struktur Policji Narodowej i będzie podlegać bezpośrednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych²⁴.

Centralna Dyrekcja Bezpieczeństwa Publicznego

Centralna Dyrekcja Bezpieczeństwa Publicznego (DCSP) zapewnia koordynację działań najliczniejszego pionu Policji Narodowej – policji porządku publicznego. Liczy ona około 78 000 w większości umundurowanych funkcjonariuszy zwanych „strażnikami pokoju”²⁵.

Zadania policji porządku publicznego są bardzo zróżnicowane, z tego względu uważana jest za „ogólną” siłę Policji Narodowej. Do jej głównych zadań należy utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego, zapewnienie ochrony osób i mienia, w szczególności zapewnienie bezpieczeństwa ruchu drogowego, zwalczanie drobnej przestępczości, narkomanii, handlu narkotykami, nielegalnej pracy, przemocy w obiektach sportowych (chuligaństwa), ale przede wszystkim podejmowanie interwencji w służbie ludności w odpowiedzi na wezwania zgłoszone pod numerem alarmowym policji („Call 17”)²⁶.

Centralna Dyrekcja Policji Granicznej

Utworzona w 1999 r., poddana gruntownej reformie w 2003 r., Centralna Dyrekcja Policji Granicznej (DCPAF) pełni funkcje koordynacyjne i kierownicze w stosunku do wyspecjalizowanego oddziału Policji Narodowej – policji granicznej²⁷.

Do podstawowych zadań liczącej ponad 10 000 funkcjonariuszy policji granicznej należy: zapewnienie bezpieczeństwa transportu międzynarodowego, kontrola ruchu granicznego, zwalczanie wszelkich form nielegalnej imigracji, w tym zwalczanie fałszerstw dokumentów²⁸.

Szczegółowy zakres działania policji granicznej obejmuje m.in.: badanie wypadków lotniczych, prowadzenie postępowań administracyjnych dotyczących przestępstw przeciwko lotnictwu cywilnemu, ochronę obszarów wrażliwych na lotniskach i w portach, współpracę międzynarodową w zakresie ochrony portów i lotnisk, transport jednostek operacyjnych Dyrekcji Generalnej Policji Narodowej, zapobieganie bezprawnym aktom skierowanym przeciwko lotnictwu cywilnemu, międzynarodowym sieciom kolejowym i obiektom portowym, a także współudział w walce z terroryzmem poprzez dostarczanie istotnych informacji wyspecjalizowanym służbom²⁹.

Centralna Dyrekcja Republikańskich Kompanii Bezpieczeństwa

Republikańskie Kompanie Bezpieczeństwa – określane jako policja zamieszek – utworzone zostały w 1944 r. przez generała de Gaulle'a³⁰. Te mobilne oddziały są wykorzystywane do utrzymania porządku i bezpieczeństwa podczas ważnych wydarzeń państwowych (np. szczytu głów państw), sportowych i kulturalnych. Odpowiedzialne są za kontrolę tłumy podczas zgromadzeń publicznych, demonstracji i katastrof. Ponadto do ich zadań należy m.in.: walka z drobnymi przestępstwami, zwalczanie przemocy w miastach, uczestnictwo w monitoringu portów, lotnisk, granic i linii komunikacji z zagranicą, a także zapewnienie bezpieczeństwa na drogach i autostradach. Republikańskie Kompanie Bezpieczeństwa biorą także udział w ochronie ważnych osobistości państwowych z kraju i z zagranicy³¹.

Dyrekcja ds. Współpracy Międzynarodowej

Platformą współpracy 250 funkcjonariuszy Policji i Żandarmerii Narodowej rozmieszczonych w 93 ambasadach jest Dyrekcja ds. Współpracy Międzynarodowej (DCI). Utworzona została w 2010 r. w celu wzmocnienia współpracy międzynarodowej w zakresie walki z takimi zagrożeniami, jak: handel narkotykami, cyberprzestępczość czy terroryzm³².

Misją Dyrekcji ds. Współpracy Międzynarodowej jest współudział w realizacji polityki zagranicznej Francji w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego, jak również prowadzenie i koordynacja operacyjnej, technicznej i instytucjonalnej współpracy Policji i Żandarmerii Narodowej, z wyjątkiem spraw dotyczących służb wywiadowczych³³.

Umieszczenie w ramach jednej struktury dwóch głównych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne Francji może przyczynić się do obniżenia kosztów i zwiększenia wydajności współpracy międzynarodowej w tym zakresie³⁴.

Służba Ochrony VIP

Mianem francuskiego odpowiednika Biura Ochrony Rządu w Polsce można określić Służbę Ochrony VIP (SPHP). Jest to oddział policji złożony z około 760 pracowników, przeznaczony do zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa członkom władz Republiki Francuskiej, w szczególności Prezydentowi Republiki, Premierowi, Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Ministrowi Obrony oraz Ministrowi Spraw Zagranicznych. Służba Ochrony VIP odpowiedzialna jest za ochronę zagranicznych dygnitarzy podczas pobytu we Francji, a także ważnych osobistości, których bezpieczeństwo jest zagrożone. Ponadto bierze udział w organizacji i zabezpieczeniu oficjalnych wizyt w kraju i za granicą³⁵.

Prefecture de Police – siły policji w Paryżu

Bezpieczeństwo stolicy Francji i jej trzech podmiejskich departamentów zapewnia Prefektura Policji, utworzona w 1800 r. przez Napoleona I. Zwierzchnictwo nad nią sprawuje podporządkowany Ministrowi Spraw Wewnętrznych Prefekt Policji, który zgodnie z ustawą z 17 lutego 1800 r., posiada uprawnienia z zakresu Policji Narodowej i Policji Muncypalnej. Urząd Prefekta Paryża sensu stricto został ustanowiony w 1964 r.³⁶

Personel tej instytucji liczy 29 167 funkcjonariuszy policji, 8498 strażaków paryskich i 8059 pracowników administracyjnych, technicznych i naukowych, czyli łącznie 45 724 mężczyzn i kobiet³⁷.

Celem Prefektury Policji jest zapobieganie wielu niebezpieczeństwom i ich zwalczanie, m.in.: przestępczości, zakłóceń porządku publicznego, katastrof żywiołowych i technologicznych czy terroryzmu. Jest nim również dążenie do zachowania jakości życia i usług publicznych dla obywateli w wielu dziedzinach (badanie zanieczyszczenia powietrza, kontrola emisji spalin przez pojazdy, kontrola miejsc zbiorowego zakwaterowania itp.)³⁸.

Dzięki swemu bezkonkurencyjnemu zapleczu technicznemu i naukowemu oraz Instytutowi Medycyny Sądowej i Centralnemu Laboratorium, Prefektura Policji stanowi cenne źródło wiedzy, z której korzystają nie tylko instytucje państwowe, ale również firmy i osoby prywatne we Francji i poza jej granicami³⁹.

Oprócz zapewnienia bezpieczeństwa obywateli poprzez walkę z handlem narkotykami, przemocą w rodzinie czy kradzieżami, Prefektura Policji nadzoruje przebieg najważniejszych wydarzeń w stolicy, przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, prowadzi akcje ratownicze z udziałem strażaków, zapobiega kryzysom, a w sytuacji ich pojawienia się – zarządza nimi. Z uwagi na fakt, iż wydaje ona każdego roku w Paryżu ponad milion dokumentów administracyjnych (paszporty, krajowe dokumenty tożsamości, licencje, świadectwa rejestracji, prawa jazdy, dokumenty pobytowe itp.), dąży do ułatwienia procedur administracyjnych⁴⁰.

3. REKRUTACJA DO SŁUŻBY W POLICJI

We Francji przyjęcie do formacji nazywanej Police Nationale, czyli odpowiednika polskiej Policji, jest uzależnione od posiadania określonych cech psychofizycznych, które poddawane są ocenie w procesie rekrutacji. Kandydat musi m.in. posiadać określony współczynnik stosunku masy ciała do wzrostu oraz zostaje poddany badaniu lekarskiemu przeprowadzanemu przez lekarza Police Nationale, który stwierdza, czy dana osoba jest zdrowa i może przystąpić do testu sprawności. Ponadto ubiegający się o przyjęcie do służby przechodzi inne badania:

- wzroku – wada wzroku nie może przekraczać 3 dioptrii;
- określające zdolność do pełnienia służby w dzień i w nocy;
- zezwalające na możliwość posługiwania się bronią palną.

Badania lekarskie obejmują również element sprawdzenia, czy kandydat nie stosuje nielegalnych środków odurzających. Po odbyciu badań i uzyskaniu zgody lekarskiej kandydat musi wykazać się odpowiednim poziomem sprawności fizycznej. Poziom sprawności fizycznej sprawdza się na torze przeszkód oraz podczas testu wytrzymałości krążeniowo-oddechowej.

Końcowy wynik kandydata jest średnią punktów uzyskanych w trakcie testu umiejętności (toru przeszkód) i wytrzymałości krążeniowo-oddechowej. Wynik poniżej 7 na 20 pkt – w pojedynczej próbie – dyskwalifikuje kandydata.

■ Pierwsza próba: tor przeszkód

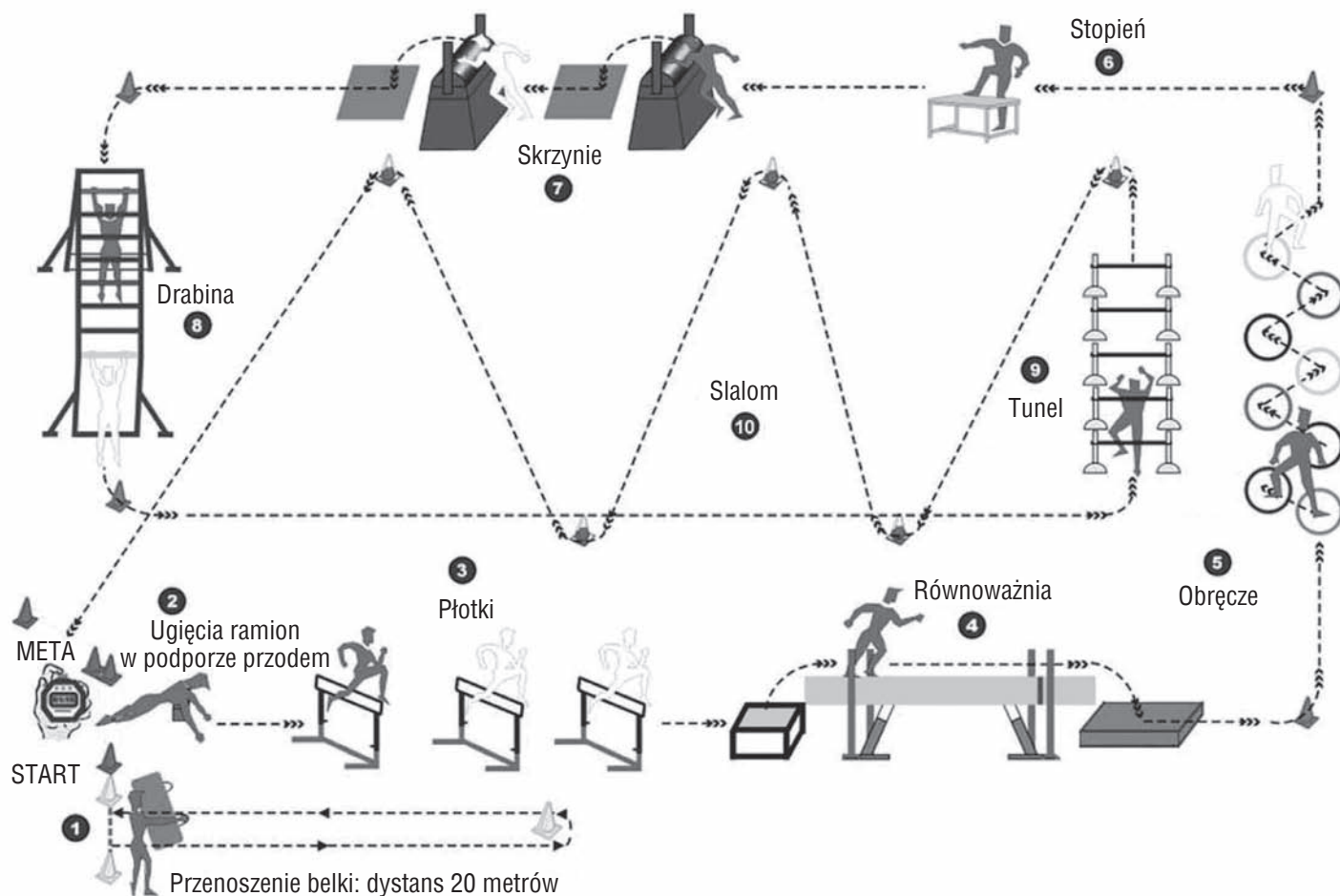
Tor składa się z 10 etapów wykonywanych kolejno po sobie. Przed przystąpieniem do testu odbywa się pokaz prowadzony przez egzaminatora. Następnie kandydaci przystępują do rozgrzewki, w trakcie której mają możliwość zapoznania się z torem.

Pokonywanie toru musi się odbywać zgodnie z instruktażem. Niewykonanie któregoś z elementów toru skutkuje przerwaniem próby. W przypadku niedokładnego wykonania elementu toru zostaje naliczona kara dodatkowych 5 lub 10 sekund, a ominięcie lub niewykonanie elementu toru skutkuje niezaliczeniem próby. Start odbywa się na sygnał egzaminatora. Kandydat rozpoczyna test z postawy stojącej.

Przenoszenie belki

Pierwszy etap polega na przeniesieniu walca o wadze 40 kg – dla mężczyzn i 25 kg – dla kobiet na dystansie 20 metrów – 10 m do wyznaczonego miejsca i z powrotem. Walec jest niesiony z przodu przed klatką piersiową i trzymany za

Tor przeszkód pokonywany przez kandydatów podczas doboru do służby w policji francuskiej składa się z 10 etapów

dwa uchwyty. Walec nie może dotknąć podłoża; w przypadku dotknięcia należy rozpocząć przenoszenie od początku. Liczba prób jest ograniczona do 3. Łączny czas pokonywania tego elementu toru nie może przekroczyć 3 minut. Po odłożeniu walca następuje 15-sekundowa przerwa, w czasie której kandydat przyjmuje pozycję w podporze przodem; następnie pada komenda „Start” z jednoczesnym uruchomieniem stopera. Kandydat wykonuje ugięcia ramion z zachowaniem wyprostowanej sylwetki i każdorazowym dotknięciem klatką piersiową umieszczonej na podłodze poduszki i wraca do pozycji wyjściowej z wyprostowanymi ramionami. Mężczyźni wykonują 5 ruchów, a kobiety 3. Prawidłowo wykonane ruchy są odliczane na głos przez egzaminatora. Za niepoprawnie wykonanie tego ćwiczenia kandydat otrzymuje karę w postaci dodatkowych 10 sekund dodanych do czasu końcowego. Odzież kandydata musi być dopasowana do ciała, aby nie było wątpliwości, czy ćwiczenie jest wykonywane zgodnie z zasadami.

Przejsie nad płotkami

Kolejnym elementem jest pokonanie trzech płotków lekkoatletycznych o wysokości 71 cm – w przypadku mężczyzn, 61 cm – w przypadku kobiet. Odległość między kolejnymi płotkami wynosi 4 m. Karę w wysokości dodatkowych 10 sekund otrzymuje kandydat, który nie pokonał prawidłowo trzech płotków.

Przejsie po równowazni

Następnie kandydat przechodzi po belce o długości 5 m. Wejście i zejście z belki jest oznaczone naniesionymi na niej liniami. Zejście z belki pomiędzy liniami karane jest dodatkowymi 10 sekundami.

Bieg przez obręcze

Ten etap polega na przebiegnięciu przez 8 rozłożonych obręczy o średnicy 65 cm każda. W każdej z obręczy można stanąć tylko jedną stopą. Błędne wykonanie tego elementu skutkuje karą dodatkowych 10 sekund.

Wejścia na stopień

Kolejny etap polega na 10-krotnym naprzemiennym postawieniu stóp na stopniu o wysokości 46 cm z zachowaniem zasady – jedna stopa na stopniu, druga na podłodze. Niedokładne wykonanie tego elementu powoduje doliczenie dodatkowych 10 sekund.

Przejsie przez bariery (skrzynie)

Następnie należy przejść przez dwie, pokryte miękkim materiałem skrzynie, o wysokości 1,20 m i szerokości pod-

Tor przeszkód – przejście po równowazni

stawy 1,50 m, rozstawione w odległości 2,20 m. Kandydat musi przejść przez obie skrzynie, mieszcząc się pomiędzy bocznymi pionowymi ogranicznikami. Niewykonanie tego elementu powoduje doliczenie dodatkowych 10 sekund.

Przejście w zwisie pod drabiną

Po przejściu przez skrzynie kandydat wchodzi pod drabinę i chwyta pierwszy szczebel. Przechodzi w zwisie pod drabiną do oznaczonego szczebla, nie dotykając podłoża. Chwyta oznaczony szczebel oburącz i schodzi z drabiny. Opcjonalnie istnieje możliwość zwisu na wyprostowanych ramionach bez podparcia przez 20 sekund. Wymiary drabiny: wysokość: 2,30 m; długość: 4 m; szerokość: 70 cm; odległość między szczeblami: 0,50 m. Odległość, którą należy przejść do oznaczonego szczebla, wynosi dla mężczyzn 3,50 m, a dla kobiet 2 m. Kandydat, który nie wykonał tego elementu, otrzymuje dodatkowe 20 sekund.

Czołganie w tunelu

Następnym etapem jest czołganie pod poprzeczkami tworzącymi tunel o wymiarach: długość: 3 m, wysokość: 0,50 m, szerokość: 1,20 m. Niewykonanie tego elementu toru oznacza doliczenie dodatkowych 10 sekund.

Bieg slalomem

Ostatni element to bieg slalomem z obiegnięciem pachołków – pierwszy należy obieć z prawej strony, kolejne na przemian z lewej i prawej strony. Niewłaściwe ominięcie pachołka skutkuje otrzymaniem dodatkowych 5 sekund. Z chwilą przekroczenia linii mety następuje zatrzymanie czasu mierzonego kandydatowi.

Po wykonaniu testu sprawności motorycznej na torze przeszkód kandydaci przystępują do testu wytrzymałości krążeniowo-oddechowej.

Normy określające sprawność fizyczną kandydatów na torze przeszkód prezentuje tabela nr 1.

Tabela nr 1 . Normy określające sprawność motoryczną kandydatów (mężczyzn/kobiet)* – tor przeszkód

Czas min.s	Wynik		Czas min.s	Wynik		Czas min.s	Wynik		Czas min.s	Wynik	
	mężczyźni	kobiety		mężczyźni	kobiety		mężczyźni	kobiety		mężczyźni	kobiety
0.50	20	20	1.10	11,5	14,5	1.30	8,5	10	1.50	3,5	6,5
0.51	19,5	20	1.11	11,5	14	1.31	8,5	10	1.51	3	6
0.52	19	19,5	1.12	11	13,5	1.32	8	10	1.52	2,5	6
0.53	18,5	19,5	1.13	11	13,5	1.33	8	9,5	1.53	2	5,5
0.54	18	19	1.14	10,5	13	1.34	7,5	9,5	1.54	2	5,5
0.55	17,5	19	1.15	10,5	13	1.35	7,5	9,5	1.55	1,5	5
0.56	17	18,5	1.16	10,5	12,5	1.36	7	9,5	1.56	1	4,5
0.57	16,5	18	1.17	10,5	12	1.37	7	9,5	1.57	0,5	4
0.58	16	18	1.18	10	12	1.38	6,5	9	1.58	0	4
0.59	15,5	17,5	1.19	10	11,5	1.39	6,5	9	1.59		3,5
1.00	15	17,5	1.20	10	11,5	1.40	6,5	9	2.00		3
1.01	14,5	17	1.21	10	11,5	1.41	6	9	2.01		2,5
1.02	14	16,5	1.22	10	11	1.42	6	8,5	2.02		2
1.03	13,5	16,5	1.23	9,5	11	1.43	5,5	8,5	2.03		2
1.04	13	16	1.24	9,5	10,5	1.44	5,5	8	2.04		1,5
1.05	13	16	1.25	9,5	10,5	1.45	5,5	8	2.05		1
1.06	12,5	15,5	1.26	9,5	10,5	1.46	5	7,5	2.06		0,5
1.07	12	15	1.27	9	10,5	1.47	4,5	7,5	2.07		0
1.08	12	15	1.28	9	10	1.48	4	7			
1.09	11,5	14,5	1.29	8,5	10	1.49	4	7			

* Tabela zawiera normy określające sprawność kandydatów, którzy w dniu 1 stycznia roku, w którym przeprowadza się egzamin, nie ukończyli 30. roku życia.

Kandydaci, którzy są w przedziale wiekowym od 30 do 40 lat, otrzymują 1 punkt dodatkowo, natomiast kandydaci w wieku ponad 40 lat otrzymują 2 punkty.

Druga próba: test wytrzymałości krążeniowo-oddechowej

Test polega na przemieszczaniu się w rosnącym tempie pomiędzy liniami oddalonymi od siebie o 20 m. Tempo biegu jest regulowane poprzez sygnał dźwiękowy emitowany w regularnych odstępach czasu. Sygnał oznacza konieczność znalezienia się w strefie zmiany kierunku biegu. Progresja emisji dźwięków wymusza bieg z coraz większą prędkością do maksymalnego, słyszanego co 4 sekundy w 7,45 minucie biegu. Test zaczyna się powoli, 8 km/h, a następnie co minutę tempo stopniowo wzrasta. Od komendy „Start” kandydat ma dwie minuty na dopasowanie tempa biegu do wymaganej prędkości wymuszonej sygnałami dźwiękowymi. Każdy sygnał wymusza pokonanie dystansu 20 m oznaczonego linią, za którą należy postawić jedną z nóg, dopiero wówczas można zmienić kierunek biegu. Dopuszczalne są 2 m zwłoki w dobiegu do wyznaczonej linii. Różnicę tę można utrzymać lub zniwelować w kolejnych odcinkach. Jeżeli opóźnienie rośnie i przekracza 2 m, kandydat kończy test z wynikiem, który osiągnął w chwili zakończenia próby. Jeżeli kandydat przewróci się podczas biegu, może nadal kontynuować bieg, jednak ścieżka dźwiękowa nie jest zatrzymywana.

Beep test

Druga próba podczas testu dla kandydatów do służby w policji francuskiej – test wytrzymałości krążeniowo-oddechowej.

Schemat testu wytrzymałości krążeniowo-oddechowej

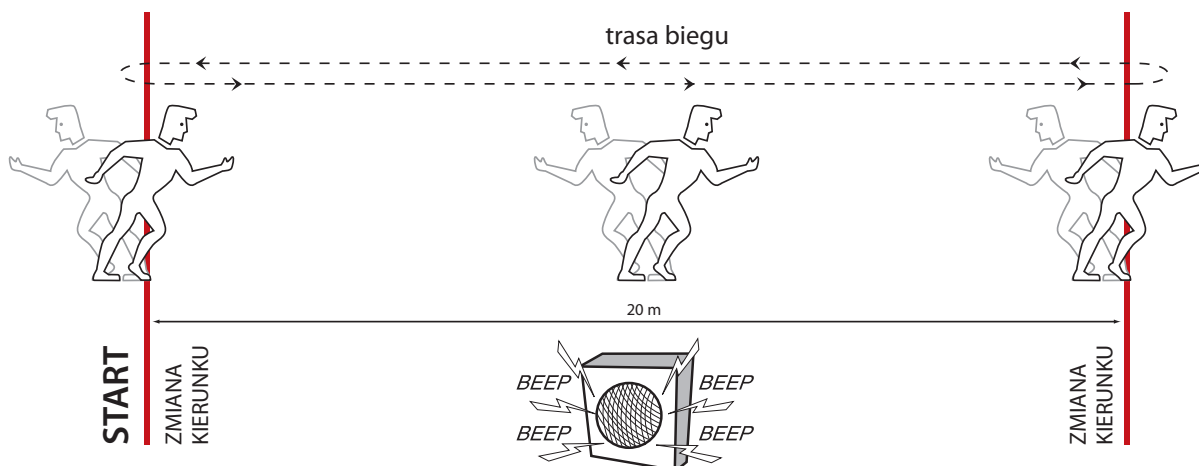

Tabela nr 2. Normy w teście wytrzymałości krążeniowo-oddechowej*

Punktacja kobiet	Osiągnięte wyniki (min.s)	Punktacja mężczyzn
0	1.00	0
0	1.15	0
0	1.30	0
0	1.45	0
0	2.00	0
0	2.15	0
0	2.30	0
1	2.45	0
2	3.00	0
3	3.15	0
4	3.30	0
5	3.45	0
6	4.00	0
7	4.15	0
7,5	4.30	0
8	4.45	0
8,5	5.00	1
9	5.15	2
9,5	5.30	3
10	5.45	4
10	6.00	5
10,5	6.15	6
10,5	6.30	7
11	6.45	8
11	7.00	8,5
11,5	7.15	9
12	7.30	9,5

Punktacja kobiet	Osiągnięte wyniki (min.s)	Punktacja mężczyzn
12,5	7.45	10
13	8.00	10
13,5	8.15	10,5
14	8.30	10,5
14,5	8.45	11
15	9.00	11
15,5	9.15	11,5
16	9.30	11,5
16,5	9.45	12
17	10.00	12
17,5	10.15	12,5
18	10.30	12,5
19	10.45	13
20	11.00	13,5
20	11.15	14
20	11.30	14,5
20	11.45	15
20	12.00	15,5
20	12.15	16
20	12.30	16,5
20	12.45	17
20	13.00	17,5
20	13.15	18
20	13.30	18,5
20	13.45	19
20	14.00	20

* Tabela zawiera normy określające sprawność kandydatów, którzy w dniu 1 stycznia roku, w którym przeprowadza się egzamin, nie ukończyli 30. roku życia.

Kandydaci, którzy są w przedziale wiekowym od 30 do 40 lat, otrzymują 1 punkt dodatkowo, natomiast kandydaci w wieku ponad 40 lat otrzymują 2 punkty.

Porównanie polskiego i francuskiego toru przeszkód

Opisane testy, stosowane podczas doboru do policji francuskiej, są bardziej rozbudowane niż ten, z którym muszą się uporać kandydaci ubiegający się o przyjęcie do służby w polskiej Policji. W Polsce badanie sprawności fizycznej odbywa się tylko poprzez pokonanie toru przeszkód, nie bada się wytrzymałości krążeniowo-oddechowej kandydatów.

Opis ćwiczeń polskiego testu sprawności fizycznej

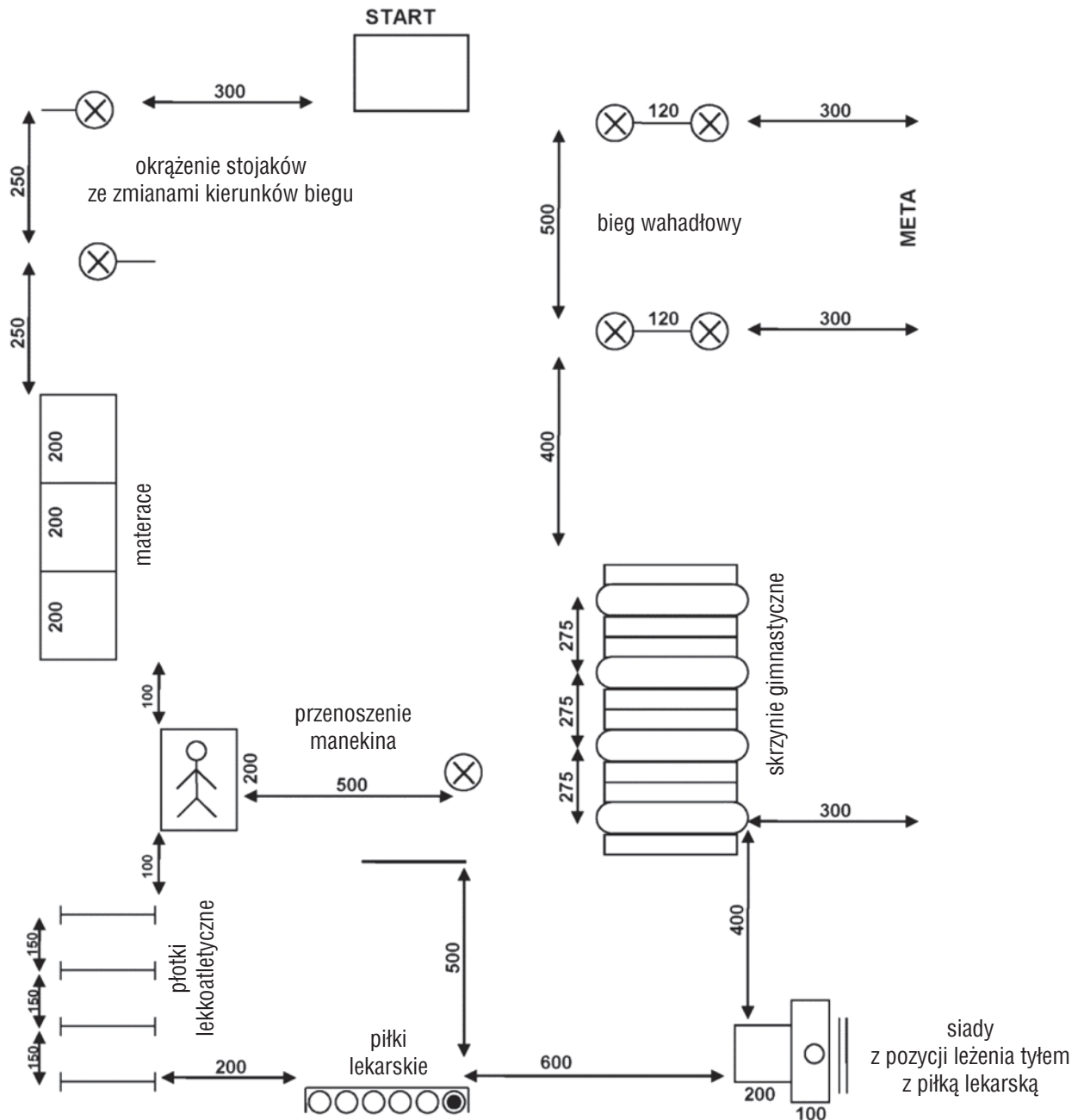
1. Okrążenie stojaków ze zmianami kierunków biegu – w pozycji leżenie przodem na materacu, z wyprostowanymi rękoma ułożonymi wzdłuż tułowia, na komendę „gotów” kandydat do służby nieruchomieje. Na komendę „start” włączany jest stoper, a kandydat rozpoczyna bieg w kierunku pierwszego stojaka i okrąża go, zaczynając z prawej strony, następnie biegnie do drugiego stojaka i okrąża go z lewej strony.
2. Przewroty w przód, w tył i w przód – po okrążeniu drugiego stojaka, na ułożonych wzdłuż 3 materacach, kandydat wykonuje przewroty gimnastyczne lub przez bark (przewroty wykonuje się w płaszczyźnie strzałkowej): pierwszy w przód, po obrocie o 180 stopni, drugi w tył, po obrocie o 180 stopni, i trzeci w przód. Każdy z przewrotów wykonuje się przynajmniej z pozycji „przysiad podparty”.
3. Przenoszenie manekina – po dobiegnięciu do materaca kandydat chwytając położonego na nim skózanego manekina o masie 28 kilogramów i przenosi go, omijając stojak ustawiony w odległości 5 metrów od materaca, a następnie wraca i kładzie manekina na ten sam materac.
4. Pokonanie górą 4 płotków lekkoatletycznych – po dobiegnięciu do płotków lekkoatletycznych ustawionych na wysokości 76 centymetrów, w rzędzie, kandydat pokonuje dowolną techniką górną krawędź płotka bez jego dotknięcia.
5. Pięć rzutów zza głowy piłkami lekarskimi w przód – po dobiegnięciu do wyznaczonej linii kandydat wykonuje 5 rzutów piłkami lekarskimi o wadze 3 kilogramów

Test sprawności fizycznej – bieg wahadłowy

Test sprawności fizycznej – przenoszenie manekina

(ułożonymi w szeregu, przed linią rzutu), oburącz, zza głowy w przód na odległość co najmniej 5 metrów (piłka musi pełnym obwodem przekroczyć linię wyznaczającą odległość 5 metrów). Dotknięcie, przekroczenie linii w trakcie wykonywania rzutu lub nieosiągnięcie wymaganej odległości wywołuje skutek w postaci niezaliczenia rzutu, przy czym kandydat może jeden raz, dodatkową piłką, poprawić tylko jeden niezaliczony rzut.

6. Dziesięć siadów z pozycji leżenia tyłem z piłką lekarską – z pozycji leżenia tyłem na materacu, stopy zaczezione pod dowolnym szczeblem drabinki, trzymając w dłoniach piłkę lekarską o masie 2 kilogramów (piłka dotyka materaca za głową), kandydat wykonuje 10 siadów z pozycji leżenia tyłem i przenosi piłkę lekarską, dotykając nią drabinki (piłka dotyka materaca – piłka dotyka drabinek). Podczas wykonywania siadów kandydat unosi tułów pod kątem około 45 stopni.
7. Pokonanie górą czterech pięcioczęściowych skrzyń gimnastycznych – kandydat pokonuje dowolną techniką górną płaszczyzną każdej ze skrzyń gimnastycznych.
8. Bieg wahadłowy – kandydat przebiega 10 razy dystans 5 metrów pomiędzy stojakami, ze zmianą kierunku biegu, przy czym przy każdym nawrocie obie stopy muszą dotknąć podłoża za liniami wyznaczającymi dystans, dłonie nie mogą dotykać podłoża. Przekroczenie linii po dziesiątym poprawnym pokonaniu dystansu kończy test sprawności fizycznej – następuje wyłączenie stopera.

Test sprawności fizycznej przerywa się, jeżeli w czasie jego przeprowadzania kandydat:

- 1) przytrzyma ręką lub przewróci stojak;
- 2) rzuci manekina na materac;
- 3) dotknie płotka lekkoatletycznego lub go przewróci;
- 4) przewróci skrzynię gimnastyczną lub zrzuci element tej skrzyni;
- 5) nie pokona górą płotków lekkoatletycznych lub skrzyń gimnastycznych;
- 6) wykona test sprawności fizycznej niezgodnie z zasadami.

W określonych przypadkach kandydat może jeden raz, w tym samym dniu, powtórnie przystąpić do testu sprawności fizycznej. Powtórne przerwanie, w tym samym dniu, testu sprawności fizycznej, wywołuje skutek w postaci uzyskania przez kandydata negatywnego wyniku z testu sprawności fizycznej⁴¹.

Tabela nr 3. Test sprawności fizycznej – normy czasowe obowiązujące kandydatów do służby w polskiej Policji⁴²

Lp.	Normy czasowe (minuty, sekundy, dziesiętne sekundy)	Liczba punktów
1	2	3
1	1.43,1-1.45,0	21
2	1.41,1-1.43,0	22
3	1.39,1-1.41,0	23
4	1.37,1-1.39,0	24
5	1.35,1-1.37,0	25
6	1.33,1-1.35,0	26
7	1.31,1-1.33,0	27
8	1.29,1-1.31,0	28
9	1.27,1-1.29,0	29
10	1.25,1-1.27,0	30
11	1.23,1-1.25,0	31
12	1.21,1-1.23,0	32
13	1.19,1-1.21,0	33
14	1.17,1-1.19,0	34
15	1.15,1-1.17,0	35
16	1.13,1-1.15,0	36
17	1.11,1-1.13,0	37
18	1.09,1-1.11,0	38
19	1.07,1-1.09,0	39
20	poniżej 1.07,0	40

Podobieństwa, które możemy zauważyć w polskim i francuskim torze przeszkód, to:

- pokonywanie toru na czas, któremu przypisana jest odpowiednia punktacja;
- występowanie przeszkód zmuszających kandydatów do wykazania się wszechstronną sprawnością fizyczną – zwinnością, koordynacją, orientacją przestrzenną, siłą, szybkością;
- przenoszenie obciążenia na wyznaczonym odcinku;
- pokonywanie płotków;
- bieg ze zmianą kierunku;
- pokonywanie przeszkód w postaci skrzyni.

Tabela nr 4. Zasadnicze różnice pomiędzy testem sprawnościowym stosowanym podczas doboru do policji w Polsce i we Francji

w Polsce		we Francji	
1	popętnienie błędu podczas pokonywania toru skutkuje przerwaniem próby, dozwolona jest jedna poprawka	1	popętnienie błędu powoduje doliczenie 5 lub 10 s karnych, jednak kandydat kontynuuje pokonywanie toru
2	tor jest identyczny dla kobiet i mężczyzn	2	występują inne elementy toru dla kobiet i mężczyzn (przenoszenie walca, przejście w zwisie pod drabiną)
3	normy czasowe dla kobiet i mężczyzn są identyczne	3	kobiety za pokonanie toru w tym samym czasie co mężczyźni otrzymują większą liczbę punktów
4	8 przeszkód	4	10 przeszkód
5	pomiar siły eksplozywnej ramion poprzez wykonanie 5 rzutów piłką lekarską	5	pomiar siły ramion w postaci ugięcia ramion w podporze przodem oraz podczas wykonania przejścia w zwisie pod drabiną
6	sprawdzanie zwinności i koordynacji przez wykonanie przewrotów	6	sprawdzanie zwinności i koordynacji podczas stawania na stopniu i czołganiu w „tunelu” oraz równowagi na przyrządzie gimnastycznym – równoważni

4. SZKOLENIE PODSTAWOWE POLICJANTÓW WE FRANCJI I W POLSCE

We Francji kandydaci, którzy pozytywnie zakończyli rekrutację, trafiają do jednej z siedmiu szkół policyjnych. Szkolenie podstawowe składa się z trzech części. Pierwsze pięć miesięcy to nauka w szkole. Młodzi policjanci poznają organizację policji, mają zajęcia z zakresu deontologii, czyli nauki o powinnościach i obowiązkach, prawa, pierwszej pomocy przedmedycznej, etyki oraz taktyki interwencji. W ramach zajęć poświęconych problematyce interwencyjnej słuchacze przygotowują się do następujących zadań: służby pomocnika dyżurnego jednostki, służby patrolowej, kontroli drogowej, zatrzymania osoby, legitymowania, przesłuchania, przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie, postępowania w przypadku popełnienia przestępstwa drogowego, znalezienia podejrzanego ładunku, oględzin miejsca zdarzenia. Kolejny etap to dwupółmiesięczna praktyka w jednostce policji najbliższej miejsca zamieszkania. Ostatnią, trzecią częścią przygotowania adepta do służby w policji jest ponowny pobyt w szkole, tym razem przez trzy miesiące. Ten etap nauki rozpoczyna się od analizy okresu praktyki, podzielenia się nabytymi doświadczeniami, wskazania pozytywnych i negatywnych elementów pobytu w jednostce terenowej. W razie potrzeby do dyspozycji słuchaczy jest psycholog. W ramach kolejnych zajęć słuchacze są przygotowani do postępowania na miejscu wypadku drogowego, uczą się, jak zabezpieczyć miejsce zdarzenia, oraz ćwiczą umiejętności potrzebne do udziału w działaniach zmierzających do przywrócenia porządku publicznego. Słuchacze uczestniczą w zajęciach od poniedziałku do piątku, z reguły przez 8 godzin dziennie.

Szkoła Policji w Nîmes. Budynek, w którym znajduje się większość sal dydaktycznych

Podstawowym założeniem francuskiego programu szkolenia adeptów jest dążenie do nabywania doświadczenia praktycznego w trudnych sytuacjach, aby absolwent mógł efektywnie wykonywać przyszły zawód. W szkoleniu wykorzystuje się aktywne metody pedagogiczne, m.in.: symulacje, badanie przypadków, konfrontację z sytuacjami rzeczywistymi. Ważne jest, aby podczas konkretnej sytuacji policjant potrafił zastosować odpowiednią, optymalną procedurę i dzięki temu znalazł skuteczne rozwiązanie sytuacji interwencyjnej.

Szkolenie zawodowe podstawowe polskich policjantów jest realizowane na podstawie sześciomiesięcznego programu zajęć. Program został opracowany zgodnie z metodologią tzw. modułów umiejętności zawodowych. Poszczególne obszary zagadnieniowe łączą wiedzę i umiejętności z wielu dziedzin policyjnej pragmatyki. Już dawno na poziomie policyjnego szkolnictwa zawodowego, zarówno w Polsce, jak i we Francji, zrezygnowano z klasycznych przedmiotów, zastępując je znacznie szerzej merytorycznie sformułowanymi nazwami jednostek modułowych i szkolnych. Zastosowany schemat budowy programu wymusza z pewnością większą interdyscyplinarność zajęć szkoleniowych. Poza tym w ramach szkolenia słuchacze przez 40 godzin pełnią służbę patrolową w jednostce terenowej Policji, co w praktyce sprowadza się do udziału w pięciu patrolach. We francuskim modelu szkolenia podstawowego można zauważyć większą troskę o praktyczne kształcenie umiejętności poprzez kierowanie słuchaczy na ponaddwumiesięczne praktyki, podczas których pełnią służbę u boku doświadczonych kolegów z jednostki terenowej.

Baza dydaktyczna Szkoły Policji w Nimes

Istotnym ogniwem w procesie przygotowania adeptów do codziennej służby jest niewątpliwie baza dydaktyczna, a zwłaszcza te obiekty, które bardzo wiernie oddają rzeczywistość, czyli symulatory. Ta w Nimes składa się z zespołu budynków usytuowanych wzdłuż ulic. Wśród nich są m.in. pomieszczenia, które dzięki swojemu wyposażeniu wyglądają dokładnie

Siłownia

Jedno z miejsc, gdzie uczestnicy szkoleń mogą kształcić ogólną i specjalną sprawność fizyczną.

Sala do ćwiczeń

Sala z matą przystosowana do zajęć z zakresu technik interwencji.

Symulatornia

Komisariat policji.

Miasteczko symulacyjne

Zespół budynków, których pomieszczenia wiernie oddają swoim wyposażeniem m.in. punkty usługowe, bary, mieszkania.

Sala wykładowa w symulatorni

Po zakończeniu symulacji uczestnicy zajęć w odpowiednio wyposażonej sali wykładowej, na podstawie zapisu z kamer, bardzo dokładnie analizują każdy fragment ćwiczenia.

Pomieszczenia symulatorni w byłym szpitalu wojskowym

W charakterze symulatorni wykorzystywane są pomieszczenia byłego szpitala wojskowego, który przed laty funkcjonował na terenie dzisiejszej Szkoły Policji w Nîmes.

jak policyjny komisariat, punkty usługowe, bary, mieszkania. Na całym terenie znajdują się kamery, głośniki i mikrofony, dzięki którym prowadzący zajęcia analizują przebieg ćwiczeń. W razie potrzeby, w przypadku określonej reakcji ze strony interweniujących, instruktorzy na bieżąco mogą instruować osoby odgrywające role przestępców co do sposobu dalszego zachowania się. Symulatornia szkoły policyjnej w Nimes to bez wątpienia doskonale miejsce do kształcenia przydatnych w praktyce umiejętności. Każdy ze słuchaczy może tam spróbować sił w warunkach szkoleniowych, które bardzo wiernie oddają policyjne realia. Interdyscyplinarny charakter zajęć symulacyjnych wymaga od adeptów przede wszystkim umiejętności szybkiej oceny sytuacji i poprawnej kwalifikacji działania pozoranta, znajomości i umiejętności stosowania określonych, dopuszczalnych technik oraz optymalnej do warunków taktyki postępowania – a wszystko to pod baczным okiem instruktorów i kamer. Po zakończeniu symulacji uczestnicy zajęć w zaciszu sali wykładowej bardzo dokładnie analizują każdy fragment ćwiczenia. Instruktorzy odtwarzają zapis z kamer, wskazują na elementy, które zostały wykonane prawidłowo, i jednocześnie podpowiadają, w jaki sposób uniknąć błędów w celu skutecznego, bezpiecznego rozwiązania sytuacji odgrywanych podczas zajęć. Obiektów tego typu w polskich szkołach policyjnych jest jak na lekarstwo. Podobną symulatornię ma Szkoła Policji w Katowicach, jednak z przyczyn obiektywnych nie tak rozległą obszarowo jak ta w Nimes.

Techniki interwencji

W jaki sposób kształcić umiejętności policjantów, aby bezpiecznie wykonywali swoje zadania? Odpowiedzi na to pytanie uczestnicy stażu szukali podczas zajęć na macie, torze przeszkód, strzelnicy i symulatorni – te miejsca dały sposobność prezentacji i wymiany doświadczeń związanych z metodyką kształcenia umiejętności z zakresu: technik obezwładniania z wykorzystaniem siły fizycznej i pałki służbowej, odpierania czynnej napaści na funkcjonariusza, sprawdzenia osoby zatrzymanej, a także posługiwania się bronią.

Elementy walki w parterze w wykonaniu instruktorów z Francji

Technika zakładania kajdanek prezentowana przez instruktora z Francji

Obezwładnienie osoby

Podinsp. Tomasz Maczuga prezentuje obezwładnienie osoby poprzez obalenie za głowę.

Unieruchomienie osoby

Technika unieruchomienia osoby podczas sprawdzenia, czy zatrzymany posiada niebezpieczne przedmioty, prezentowana przez instruktorów z Polski.

Instruktor ze Szkoły Policji w Nimes omawia podstawowe zasady interweniowania stosowane przez francuskich policjantów

Środki przymusu bezpośredniego

Użycie środków przymusu bezpośredniego we Francji, zgodnie z zasadami *Légitime défense*, sprowadza się przede wszystkim do tego, że policjant musi zastosować środek adekwatny do ataku napastnika, a zagrożenie musi być oczywiście bezpośrednio, bezprawne i realne. Wykorzystanie broni palnej jest możliwe, gdy policjant zostanie zaatakowany niebezpiecznym narzędziem, i oczywiście pod warunkiem, że nie można zastosować innego środka przymusu bezpośredniego. Francuscy policjanci podkreślają, iż procedura użycia broni nie pozwala im na oddanie strzału w kierunku przestępcy, gdy atak zostanie przerwany, nawet jeżeli policjant lub inna osoba odniosła rany. Warto przypomnieć, że polscy funkcjonariusze mają w tym zakresie większe prawne możliwości użycia broni palnej. Dla przykładu można posłużyć się przypadkiem dopuszczającym użycie broni w bezpośrednim pościgu zgodnie z art. 45 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 628). Niestety, służba policyjna na całym świecie jest nierozzerwalnie związana z ryzykiem doznania obrażeń, więc decydując się na jej podjęcie, trzeba się dobrze zastanowić.

Podstawowe zasady interweniowania

Kształcąc umiejętności interweniowania, francuscy instruktorzy zwracają przede wszystkim uwagę na następujące elementy:

- obserwację miejsca interwencji i o ile to możliwe, wybranie optymalnych warunków na jej podjęcie;
- ocenę osoby w kontekście ewentualnego zagrożenia czynną napaścią z jej strony, próby podjęcia ucieczki czy ewentualnie próby stawiania biernego lub czynnego oporu;
- przyjęcie odpowiedniej postawy, która nie wzbudza agresji i jednocześnie pozwala na szybką obronę w przypadku próby ataku na policjanta.

Poza tym niezwykle ważne jest, aby funkcjonariusze zachowali odpowiedni dystans w stosunku do osoby, wobec której interweniują. Z praktycznego punktu widzenia francuscy instruktorzy wyodrębniają:

- dystans interwencji, czyli odległość od osoby w zasięgu rąk i nóg;
- ustawienie się policjantów w odległości zapewniającej asekurację partnera;
- dystans powyżej 7 metrów, czyli taką odległość, która daje policjantowi większy komfort psychiczny podczas interwencji, lecz nie wyklucza skutecznego ataku ze strony przestępcy.

Dodatkowo specjaliści od taktyki i technik interweniowania zalecają postępowanie oparte na zasadach wzajemnej asekuracji i zapewnienia optymalnego bezpieczeństwa fizycznego policjantów, szybkiej i adekwatnej reakcji w razie ataku oraz komunikacji – zarówno pomiędzy policjantami, jak i z osobą, w stosunku do której prowadzona jest interwencja. Kształcąc umiejętności wzajemnej asekuracji, nasi francuscy koledzy kładą nacisk na klasyczne ustawienie się funkcjonariuszy w tak zwanym trójkącie bezpieczeństwa, najczęściej w taki sposób, aby jeden z policjantów znajdował się po prawej stronie osoby legitymowanej. Większość ludzkiej populacji jest praworęczna, więc z tej strony najczęściej występuje największe zagrożenie.

Możliwość obserwacji, wspólnego treningu i wymiana doświadczeń w obszarze technik interwencji z instruktorami Szkoły Policji w Nimes pokazują, że zasadnicze elementy techniczne, jak również taktyczne nie różnią się znacznie od tego, co potrafią i preferują polscy szkoleniowcy. Można jedynie mówić o niewielkich różnicach technicznych, które wynikają z obowiązujących procedur i doświadczeń policjantów.

Szkolenie strzeleckie

Nieodzownym elementem każdego szkolenia podstawowego jest przygotowanie adeptów do użycia broni. Z uwagi na szczególny charakter tego ostatecznego środka przymusu bezpośredniego, problematyka szkolenia strzeleckiego policjantów nabiera wyjątkowego znaczenia. O ile można skorygować błędny zapis w notatce, to niecelny strzał lub nieuzasadniona decyzja o użyciu broni pociągają za sobą nieodwracalne skutki i dotkliwie konsekwencje. We Francji proces szkolenia strzeleckiego nowo przyjętych rozpoczyna się od zajęć teoretycznych, podczas których adepci poznają przede wszystkim zasady bezpiecznego posługiwania się bronią palną i zdobywają podstawowe wiadomości o broni i amunicji. W związku z tym, że na wyposażeniu Police Nationale są pistolety Sig Sauer SP2022, szkoleniowcy poświęcają tej broni najwięcej uwagi.

Sig Sauer SP2022 vs. Walther P99

Pistolet SP2022 kalibru 9 mm, zmodyfikowaną wersję pistoletu Sig Sauer SP2009, przyjęto na uzbrojenie francuskiej policji, żandarmerii i rządowych służb specjalnych w 2003 r. w miejsce wycofywanej Beretty 96. Szkielet modelu SP2022, podobnie jak w pistolecie SP2009, jest wykonany z tworzywa sztucznego. Sig Sauer SP2022 działa na

Podczas zajęć na strzelnicy instruktorzy ze Szkoły Policji w Nimes prezentowali wiele technik wykorzystywanych w szkoleniu adeptów francuskiej policji

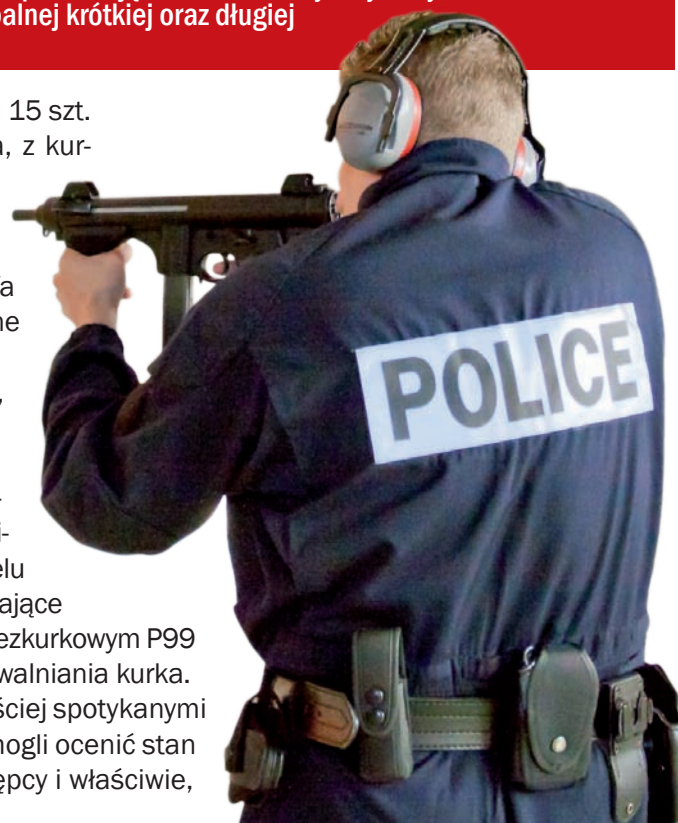
Wspólne zajęcia na strzelnicy były doskonałą okazją do wymiany doświadczeń, między innymi w zakresie preferowanych technik strzeleckich

Wspólne zajęcia na strzelnicy z wykorzystaniem broni palnej krótkiej oraz długiej

zasadzie krótkiego odrzutu lufy, pojemność magazynka wynosi 15 szt. Mechanizm spustowo-uderzeniowy jest podwójnego działania, z kurkiem zewnętrznym. Pistolet został wyposażony w blokadę iglicy. Z założenia, broń jest dostosowana do noszenia z nabojem w komorze nabojeowej. Pistolet ma zwartą sylwetkę: długość 187 mm, wysokość 144 mm i szerokość 35 mm. Lufa ma długość 98 mm. Poza tym pistolety SP2022 są produkowane także w kalibrze .357 i .40.

W polskiej Policji najpopularniejszym pistoletem jest Walther P99, który konstrukcyjnie jest podobny do do Sig Sauer 2022. Oba pistolety strzelają nabojem 9 x 19 Parabellum, ich szkielety wykonane są z tworzywa sztucznego, działają na zasadzie krótkiego odrzutu lufy, a ich mechanizm spustowo-uderzeniowy umożliwia oddanie strzału poprzez samonapinanie. Zarówno w modelu SP2022, jak i w pistolecie Walther P99 istnieją elementy umożliwiające zwolnienie mechanizmu uderzeniowego bez oddania strzału; w bezkurkowym P99 służy do tego dźwignia zwalniania iglicy, a w SP2022 dźwignia zwalniania kurka. W okresie nauki słuchacze mają także kontakt z innymi najczęściej spotykanymi pistoletami. Dzięki temu policjanci we właściwy sposób będą mogli ocenić stan broni znalezionej na miejscu interwencji lub odebranej przestępcy i właściwie, a przede wszystkim bezpiecznie, z nią postępować.

Okazanie broni do przejrzania praktykowane po zakończeniu strzelania we Francji

W komorze nabojej należy umieścić specjalnie przeznaczony do tego element, który sygnalizuje, że broń została rozładowana.

Okazanie broni do przejrzania po zakończeniu strzelania stosowane w Polsce

W Polsce preferuje się okazanie broni do przejrzania po zakończeniu strzelania w taki sposób, aby prowadzący zajęcia widział pustą komorę nabojejową i puste donośniki magazynków.

Kształcenie umiejętności strzeleckich

W ramach kształcenia umiejętności strzeleckich adepci francuscy realizują cykl strzelań; od najprostszych, prowadzonych w czasie dowolnym, po te najbardziej zaawansowane, które wymagają umiejętności przemieszczania się z przeładowaną bronią, korzystania z osłon, przyjmowania różnych postaw strzeleckich i oczywiście wykonywania wszystkich czynności w ograniczonym czasie. Dodatkowo, poza umiejętnością oddawania celnych strzałów, podczas zajęć policjanci uczą się rozładowania broni, a chowanie przeładowanego pistoletu do kabury jest codziennością. Niestety, w polskim szkolnictwie policyjnym ten element wciąż budzi wiele kontrowersji. Większość instruktorów zajmujących się kształceniem praktycznych umiejętności posługiwania się bronią nie preferuje na etapie szkolenia zawodowego podstawowego wykonywania tej czynności. Czy słusznie? Francuscy instruktorzy traktują element chowania przeładowanej broni do kabury jako nieodzowną część kształcenia umiejętności przydatnej w trakcie interwencji. Poza tym, co równie istotne, na określonym etapie szkolenia wprowadza się rozładowanie pistoletu po zakończonym strzelaniu – kolejny nieodzowny element wyszkolenia. Podobnie jak w przypadku chowania załadowanej broni do kabury, tu również powinniśmy brać przykład z francuskich instruktorów i wprowadzać do szkolenia strzeleckiego te elementy, które występują w praktyce. Strzelanie z pistoletów Sig Sauer SP2022 to przeważająca część zajęć poświęconych szkoleniu strzeleckiemu. Wykorzystanie pistoletów maszynowych i strzelb gładkolufowych, podobnie jak w polskim systemie szkolenia strzeleckiego adeptów, ma raczej charakter zapoznawczy.

Łącznie uczestnik szkolenia podstawowego we Francji wykonuje 30 strzelań. Słuchacze szkolenia zawodowego podstawowego w Centrum Szkolenia Policji realizują 35 strzelań. W obu krajach prowadzi się także strzelania z wyko-

rzystaniem latarki – nieodzownym elementem policyjnego wyposażenia. Dodatkowo, francuscy policjanci wykonują strzelania, trzymając oprócz pistoletu także pałkę wielofunkcyjną. Wynika to z przestrzeganej przez tamtejszych instruktorów zasady, że nie odrzuca się wyposażenia, nawet jeżeli dany środek przymusu jest niewystarczający i konieczne jest sięgnięcie po broń palną. Polscy szkoleniowcy nie preferują tego typu postępowania – jeżeli zachodzi konieczność użycia broni, można odrzucić to, co zbędne i przeszkadza w oddaniu precyzyjnego strzału.

Warto dodać, że pistolety Sig Sauer SP2022 to nie jest jedyna broń palna krótka, w jaką wyposażeni są francuscy policjanci. Funkcjonariusze jednostek antyterrorystycznych dysponują pistoletami Glock 17 i 26, natomiast służby kryminalne posiadają pistolety odpowiadające indywidualnym preferencjom.

Symulacje interwencji z wykorzystaniem amunicji barwiącej

Zwieńczeniem cyklu zajęć poświęconych wybranym elementom taktyczno-technicznym interweniowania były symulacje z wykorzystaniem systemu treningowego Simunion i amunicji barwiącej. Zgodnie ze scenariuszem, zadaniem trzyosobowych grup interwencyjnych było przeszukanie zespołu pomieszczeń oraz zatrzymanie sprawców napadu rabunkowego z wykorzystaniem broni. Interdyscyplinarny charakter interwencji, w szczególności tych, w których może dojść do użycia broni palnej, wymagał od uczestników zajęć nie tylko wysokiego poziomu umiejętności taktycznych oraz technicznych, lecz także opanowania emocji i szybkiej, adekwatnej reakcji na działania ze strony przestępców. Ćwiczenia odbyły się na terenie Szkoły Policji w Nimes, w przeznaczonym do celów dydaktycznych budynku byłego szpitala wojskowego. Jest to obiekt, w którym znajdują się różnorodne pomieszczenia, w tym piwnice i kotłownia; doskonale miejsce, aby uczyć właściwych zachowań interwencyjnych w różnorodnych, często wykorzy-

Chowanie przeładowanego pistoletu do kabury

Umiejętność chowania przeładowanego pistoletu do kabury jest nieodzowną częścią kształcenia umiejętności przydatnych w trakcie interwencji. Niestety, w polskim szkolnictwie policyjnym większość instruktorów zajmujących się kształceniem praktycznych umiejętności posługiwania się bronią nie preferuje na etapie szkolenia zawodowego podstawowego wykonywania tej czynności. Czy słusznie?

stywanych przez przestępców kryjówek. Po zakończeniu zajęć był czas na merytoryczną dyskusję i prezentację technik charakterystycznych dla systemów kształcenia umiejętności zarówno w Polsce, jak i we Francji. Różne uwarunkowania prawne i społeczne z oczywistych względów stanowią przeszkodę w bezpośrednim zastosowaniu rozwiązań prezentowanych przez drugą stronę, lecz mimo to udział w zajęciach symulacyjnych był inspirujący. Szkoleniowcy z Nimes nadal stosują taktykę zatrzymania niebezpiecznych przestępców, która była prezentowana przez francuskich instruktorów odwiedzających Polskę w ramach różnych projektów wymiany doświadczeń realizowanych w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Zmiany, które zaszły w polskiej pragmatyce służbowej, kontakty zagraniczne i przede wszystkim ciągłe poszukiwanie nowych, bardziej efektywnych rozwiązań spowodowały, iż aktualnie preferowane techniki i stosowana taktyka zatrzymywania niebezpiecznych przestępców nieco odbiegają od tego, co można było zobaczyć w szkole w Nimes. Trudno jednoznacznie wartościować i wskazywać na lepsze czy też gorsze rozwiązania, po prostu doświadczenia polskich instruktorów i uwarunkowania społeczno-prawne w głównej mierze determinują określone zasady i sposób interweniowania.

Strzelnica taktyczna Centrum Szkolenia Policji

Od 2012 r. polscy policjanci mogą doskonalić taktykę interweniowania w pomieszczeniach strzelnic taktycznej, która wchodzi w skład zespołu strzelnic CSP.

Osłona „nine holes”

W szkoleniu strzeleckim zarówno we Francji, jak i w Polsce na każdym etapie zaawansowania wykorzystuje się różnego typu osłony.

5. GIPN

Staż we Francji był nie tylko doskonałą okazją do wymiany doświadczeń w zakresie interwencji policyjnych, lecz także pozwolił na poznanie wybranych obszarów funkcjonowania GIPN, czyli Grup Interwencyjnych Police Nationale. Najbliższa tego typu jednostka znajduje się w oddalonej o 123 km od Nimes Marsylii. Mieście, które poza swoimi zabytkami i wspaniałymi nadmorskimi widokami, ma również ciemną stronę – przestępczość związaną z handlem narkotykami oraz bronią palną. Oddział w Marsylii to, oprócz jednostki GIPN w Lyonie, najliczniejsza tego typu komórka we Francji. W jej skład wchodzi dwudziestu czterech policjantów oraz dowódca. Każdy z funkcjonariuszy posiada kilka specjalizacji, dzięki czemu istnieje wymiennieść funkcji, co w tak małej liczebnie jednostce jest niewątpliwym atutem. Instruktorzy Zakładu Interwencji Policyjnych mogli podczas spotkania z dowódcą GIPN poznać zasady doboru kandydatów, specyfikę służby, a także uzbrojenie i sprzęt wykorzystywany przez operatorów jednostki w akcjach skierowanych przeciwko najbardziej niebezpiecznym przestępcom.

Policjanci pełniący służbę w GIPN to ściśle wyselekcjonowana grupa osób o odpowiednich predyspozycjach psychofizycznych. Proces doboru jest prowadzony centralnie, podobnie jak szkolenie dla przyszłych antyterrorystów. Kandydat do służby w GIPN nie może mieć więcej niż 35 lat. Służba opiera się na pięcioletnim kontrakcie. Przed jego zakończeniem policjant jest poddawany sprawdzianowi. W przypadku gdy wynik sprawdzianu jest pozytywny, a policjant wyraża chęć dalszej służby w jednostce, kontrakt zostaje przedłużony na kolejne pięć lat. W GIPN można służyć maksymalnie przez 15 lat.

Służba w GIPN to zaszczyt i prestiż dla francuskiego policjanta. Do zadań tych funkcjonariuszy należy przede wszystkim podejmowanie interwencji wobec szczególnie niebezpiecznych przestępców oraz

wykonywanie zadań związanych z ochroną ważnych osób, jak również przestępców, których bezpieczeństwo jest bardzo istotne w związku z toczącym się postępowaniem karnym.

Podstawowym wyposażeniem funkcjonariusza GIPN są dwa pistolety – Glock 17 i Glock 26 oraz broń długa – pistolet maszynowy lub karabinek, najczęściej firmy Heckler & Koch.

Uzbrojenie GIPN

Policjanci GIPN w swojej codziennej służbie najczęściej korzystają z uzbrojenia niemieckiej firmy Heckler & Koch.

Spotkanie z dowódcą marsylskiego oddziału GIPN (pierwszy z lewej)

6.

PROGRAM KULTURALNY

Poza działalnością szkoleniową projekt w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” – Leonardo da Vinci ma również na celu poznanie kultury stron uczestniczących w przedsięwzięciu. W ramach programu kulturalnego grupa legionowskich policjantów mogła zapoznać się z wycinkiem imponującego dorobku materialnego znajdującego się na ziemiach dzisiejszej południowej Francji, przed wiekami zaś części Imperium Rzymskiego. Poza zabytkami Nimes, między innymi rzymską świątynią Diany, antycznym amfiteatrem, posągiem Oktawiana Augusta, można było zwiedzić imponujący fragment wybudowanego przez Rzymian akweduktu oraz czternastowieczny zamek papieży w Awinionie. Wizyta na południu Francji była także okazją do udziału w rejsie wzdłuż wybrzeża oraz podziwiania zapierających dech w piersiach krajobrazów z liczącego ponad czterysta metrów urwiska nad Morzem Śródziemnym, w pobliżu Marsylii.

Avinion – pałac papieski

Uważany za najcenniejszy zabytek gotyckiej architektury pałacowej na świecie, wpisany na listę UNESCO. W latach 1309–1377, w okresie tak zwanej niewoli papieskiej, urzędowało w nim siedmiu papieży. Obecnie obiekt pełni funkcję muzeum.

Arena w Nimes

Wybudowany w I w. n.e., inspirowany rzymskim Koloseum, amfiteatr to najlepszy przykład rzymskiego panowania w Nimes. Arena mogła pomieścić ponad 20 tysięcy widzów. Obecnie jest miejscem, w którym – oprócz walk z bykami – organizowane są koncerty i przedstawienia.

Castellum w Nîmes

Miejsce, w którym mieszkańcy zaopatrywali się w wodę dostarczaną za pomocą akweduktu z oddalonego o 25 km Uzès.

Świątynia w Aiguës-Mortes

W uroczym średniowiecznym miasteczku, otoczonym murem, które niegdyś było liczącym się portem nad Morzem Śródziemnym. To właśnie stąd w XIII w. Ludwik Święty, król Francji, wypłynął na dwie wyprawy krzyżowe.

Pont du Gard

Naziemna część rzymskiego akweduktu, wybudowanego prawdopodobnie w końcu I w. p.n.e. lub na początku I w. n.e. W najwyższym punkcie budowla ma wysokość 49 metrów.

7.

OCENA STAŻU W OPINII UCZESTNIKÓW

Uczestnicy stażu zostali poddani badaniu ankietowemu na początku, w trakcie pobytu oraz po powrocie do kraju. Celem głównym badania było zebranie i poznanie opinii legionowskich instruktorów na temat przebiegu stażu, a także możliwości zastosowania wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie projektu.

W pierwszym etapie zbadano źródło zdobycia wiedzy o projekcie. Na pytanie: W jaki sposób dowiedział/a się Pan/Pani o możliwości uczestnictwa w projekcie? odpowiedzi udzieliło dziewięć osób. Sześć osób odpowiedziało, że z informacji dziennej naczelnika Wydziału Prezydialnego CSP, dwie osoby – od kierownictwa zakładu, jedna osoba – w fazie projektowania w Międzynarodowym Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji CSP. Na pytanie: Czy zasady rekrutacji i wymagania formalne zostały jasno określone? dziesięć osób odpowiedziało twierdząco. W zakresie oczekiwań związanych z projektem w obszarze rozwoju zawodowego ankietowani wskazywali na pogłębienie wiedzy i umiejętności dotyczących taktyki interwencji policyjnych, użycia środków przymusu bezpośredniego, poznanie uzbrojenia i elementów szkolenia strzeleckiego. Natomiast w zakresie oczekiwań związanych z projektem w obszarze rozwoju osobistego uczestnicy wskazywali na: poznanie kultury, historii i tradycji Francji, doskonalenie umiejętności językowych, poznanie dobrych praktyk policyjnych, poszerzenie własnego warsztatu pracy. Wszyscy badani uczestnicy wskazali na oczekiwania doskonalenia umiejętności językowych w zakresie języka angielskiego (słownictwo ogólne i specjalistyczne). Podobnie wszyscy respondenci wyrazili opinię, że zwiększy się ich wiedza na temat kultury i zwyczajów innych narodów.

W trakcie projektu ankietowani uczestnicy zapytani o trzy zalety uczestnictwa w projekcie wskazywali na: zdobycie wiedzy, zdobycie umiejętności, zdobycie doświadczenia, poznanie kultury i zwyczajów regionu Francji, zawarcie nowych zawodowych znajomości, doskonalenie umiejętności w posługiwaniu się językiem angielskim, wymianę doświadczeń zawodowych. Na pytanie dotyczące trzech wad uczestnictwa w realizowanym projekcie uczestnicy w 4 przypadkach nie wskazali żadnych wad, natomiast w 6 przypadkach wskazano na zbyt krótki okres pobytu we Francji. W obszarze należytej informacji o wszystkich ważnych kwestiach przed wyjazdem ankietowani wskazali, że informacja była pełna. Podczas uczestnictwa w projekcie 9 uczestników nie wskazało żadnych problemów, natomiast jedna osoba zwróciła uwagę na zbyt szybkie tempo realizacji programu. Wszystkie osoby stwierdziły, że udział w projekcie poszerzył ich umiejętności i wiedzę zawodową oraz przyczynił się do poprawy znajomości języków obcych, w szczególności języka angielskiego.

Ostatnim etapem badania ewaluacyjnego była ankieta odłożona w czasie. Uczestnicy projektu zapytani o zalety uczestnictwa w projekcie wskazywali na doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem angielskim, poznanie pracy policji francuskiej, możliwość porównania metod nauczania policji w Polsce i we Francji, zdobycie doświadczenia zawodowego, doskonalenie wiedzy i umiejętności z zakresu taktyki i technik interwencji, zaznajomienie się z kulturą i tradycją Francji, poznanie ciekawych ludzi. Jako wady uczestnictwa w projekcie badani w pięciu przypadkach wskazali

Grupa instruktorów Centrum Szkolenia Policji wraz z przedstawicielami Szkoły Policji w Nimes

zbyt krótki czas pobytu, natomiast w pozostałych pięciu przypadkach nie wskazano żadnych wad. Na pytanie dotyczące ewentualnego stosowania wiedzy lub umiejętności zdobytych w czasie pobytu we Francji wszyscy ankietowani odpowiedzieli, że wykorzystują poznaną problematykę. Stosowana wiedza i umiejętności dotyczą zagadnień związanych z użyciem środków przymusu bezpośredniego, rozwiązań taktycznych podczas zatrzymywania przestępców, taktyki i technik interwencji policyjnych, kształtowania i sposobu oceniania poziomu sprawności fizycznej, użycia broni palnej, metodyki prowadzenia zajęć dydaktycznych. Wszyscy ankietowani oświadczyli, że udział w projekcie przyczynił się do ich rozwoju osobistego. Ponadto wszyscy potwierdzili, że udział w projekcie wpłynął na poziom ich znajomości języków obcych. Dziewięć osób wypowiedziało się, że zawarło znajomości we Francji (jedna osoba stwierdziła, że nikogo nie poznała), w tym pięć osób zaznaczyło, że podtrzymuje te znajomości.

Według opinii uczestników projekt został zrealizowany w prawidłowy sposób i jego cel został osiągnięty. Jediną wskazywaną przez respondentów wadą był zbyt krótki pobyt w Szkole Policji w Nimes we Francji. Udział w projekcie przyczynił się do pogłębienia wiedzy i umiejętności w obszarze dotyczącym bezpieczeństwa osobistego policjantów, wpłynął na poprawę umiejętności językowych oraz pozwolił na poznanie historii i kultury Francji.

8. WNIOSKI

Dobór do służby oraz szkolenie adeptów

Zasadniczą częścią stażu zagranicznego było poznanie rozwiązań programowych szkolenia podstawowego funkcjonariuszy Police Nationale w obszarze interwencji policyjnych. Okres szkolenia najmłodszych służbą policjantów we Francji trwa niemal jedenaście miesięcy, z czego dwa i pół miesiąca to praktyki w jednostkach terenowych. Podobnie jak w Polsce, w programie dominują zajęcia o charakterze praktycznym. Jednakże Francuzi znacznie bardziej doceniają walory praktyk zawodowych odbywanych w jednostce terenowej policji w okresie szkolenia. Poza tym proces rekrutacji do tamtejszej policji wymaga od kandydatów większej uniwersalności w zakresie sprawności fizycznej. Tak samo jak w polskim systemie doboru tor przeszkód jest narzędziem do oceny poziomu sprawności fizycznej kandydatów. Składa się on jednak z przeszkód, których pokonanie wymaga zaangażowania niemal wszystkich istotnych partii mięśni. W Polsce już wiele lat temu zrezygnowaliśmy ze sprawdzania, w jaki sposób kandydat do służby radzi sobie z podciąganiem się na drążku, a przecież silna obręcz barkowa i mięśnie ramion wciąż są przydatne podczas pokonywania wysokich przeszkód w pościgu za przestępcą. Francuscy kandydaci do Police Nationale muszą podczas kwalifikacji przystąpić do ćwiczenia polegającego na pokonaniu za pomocą rąk kilkumetrowego odcinka poziomo zawieszanej drabinki.

Kształcenie umiejętności interwencyjnych

Metody kształcenia stosowane przez instruktorów francuskich zajmujących się taktyką i technikami interwencji oraz szkoleniem strzeleckim są bardzo podobne do tych, które wykorzystuje się w Polsce. Różnice wynikają z uwarunkowań społeczno-prawnych i – jak pokazały zajęcia warsztatowe – można je raczej rozpatrywać w kategorii niuansów technicznych, może poza użyciem broni palnej. W porównaniu z zasadami *Légitime défense* przypadki określone w art. 45 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej tworzą szerszy wachlarz sytuacji, w których polski policjant może użyć broni palnej i tym samym determinują konieczność nieco innego treningu z bronią; adekwatnego do możliwości określonych przez ustawodawcę. Szczególny charakter broni palnej, ostatecznego środka przymusu bezpośredniego, wymaga od użytkowników, aby sięgając po broń, potrafili użyć jej zgodnie z prawem i skutecznie. W procesie przygotowania francuskich policjantów do użycia broni palnej, poza umiejętnością oddawania celnych strzałów, podczas zajęć adepci uczą się rozładowania broni, a chowanie przeładowanego pistoletu do kabury jest codziennością. W polskim szkolnictwie policyjnym, na etapie szkolenia zawodowego podstawowego, chowanie przeładowanej broni do kabury jest wciąż elementem trudnym do zaakceptowania przez wielu instruktorów. Francuscy szkoleniowcy, bardzo słusznie, traktują ten element jako nieodzowną część kształcenia umiejętności przydatnych adeptom w trakcie interwencji.

Kadra instruktorska

We Francji rekrutacja na kurs instruktorski obejmuje policjantów, którzy mają co najmniej pięcioletni staż służby i nie ukończyli 45 lat. Podczas rekrutacji weryfikowane są umiejętności z zakresu samoobrony, posługiwania się bronią palną, jak również ocenia się jedną ze zdolności motorycznych kandydatów – wytrzymałość.

Dobór przyszłych instruktorów odbywa się na szczeblu regionalnym. Jeżeli w ciągu dwóch lat od czasu pozytywnego zakończenia rekrutacji kandydat na instruktora nie zostanie skierowany na kurs, musi ponownie poddać się procedurze rekrutacyjnej.

Instruktorom zostaje absolwent kursu składającego się z dwutygodniowej części wspólnej, a także dwóch modułów – szkolenia strzeleckiego oraz taktyki i technik interwencji. Moduł strzelecki trwa 7 tygodni, natomiast moduł z zakresu interwencji policyjnych 9 tygodni. Dzięki temu francuscy instruktorzy to specjaliści zarówno w dziedzinie strzelania, jak i szeroko pojętych interwencji. W zakres realizowanej przez nich działalności szkoleniowej wchodzi bowiem także zagadnienia działań zespołowych policji. Ponadto każdy instruktor, który chce zachować swoje uprawnienia, raz w ciągu pięciu lat musi z wynikiem pozytywnym ukończyć dwutygodniowy staż organizowany na szczeblu regionalnym. Głównym celem stażu jest ocena i aktualizacja wiedzy i umiejętności instruktorów.

W Polsce kandydat na instruktora musi się wykazać odpowiednimi umiejętnościami, które są sprawdzane podczas postępowania kwalifikacyjnego, lecz w przeciwieństwie do standardów francuskich, nie obowiązują go normy wiekowe ani konieczność legitymowania się określonym stażem. Kurs specjalistyczny instruktorów strzelań policyjnych oraz kursy z zakresu taktyki i technik interwencji trwają po cztery tygodnie, natomiast profesjonalne przygotowanie do obsługi technicznych środków wsparcia wymaga udziału w kolejnym, dwutygodniowym kursie.

Od kilku lat daje się zauważyć tendencję do większej wszechstronności polskich instruktorów. Coraz częściej są oni zarówno absolwentami kursu instruktora strzelań policyjnych, jak i instruktorami taktyki i technik interwencji. Do rzadkości należą jednak ci, którzy prócz tego są również specjalistami w zakresie obsługi technicznych środków wsparcia. Uprawnienia instruktorskie nie podlegają okresowej weryfikacji, a z aktualizowaniem wiedzy i umiejętności bywa różnie – najczęściej doskonala się zawodowo na szczeblu lokalnym ci, którym nie brak zapału, inicjatywy i przede wszystkim przychylności przełożonych.

Emblemat francuskich instruktorów strzelań policyjnych

Emblemat polskich instruktorów strzelań policyjnych

Baza dydaktyczna do zajęć z zakresu interwencji policyjnych

Kształcenie umiejętności interwencyjnych wymaga specjalistycznego zaplecza. Szkoła Policji w Nimes może być dumna z symulatorni. Obszar, wyposażenie i możliwości szkoleniowe tego obiektu budzą zazdrość. Symulatorni brakuje z pewnością nie tylko w Centrum Szkolenia Policji. Legionowscy instruktorzy nie mają jednak powodów do zakłopotania, bo inwestycje zakończone w ostatnich latach pozwalają na pracę w nowoczesnej hali technik interwencji oraz w budzącym podziw zagranicznych delegacji zespole strzelnic.

Podsumowanie

Niewątpliwą zaletą stażu była możliwość porównania wielu obszarów dotyczących działalności szkoleniowej. Zaobserwowane różnice w stosowanych rozwiązaniach techniczno-taktycznych są niewielkie i wynikają przede wszystkim z uwarunkowań prawnych. No cóż, taki wniosek może wydawać się niektórym dość zaskakujący. Nie jest on jednak zaskoczeniem dla nauczycieli policyjnych kształcących umiejętności interwencyjne słuchaczy w Centrum Szkolenia Policji. Był to kolejny kontakt z przedstawicielami zagranicznych służb policyjnych, którego efekty jednoznacznie wskazują, iż legionowscy instruktorzy strzelań policyjnych oraz taktyki i technik interwencji prezentują umiejętności na poziomie europejskim.

Wizyta w szkole w Nimes i możliwość wspólnego treningu, dzięki unijnym środkom pozyskanym przez Centrum Szkolenia Policji w ramach projektu mobilności VETPRO, pozwoliły legionowskim dydaktykom utwierdzić się w przekonaniu, iż wpisujemy się w europejskie trendy szkoleniowe w zakresie interwencji policyjnych.

¹ www.leonardo.org.

² <http://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/>, dostęp: 12.08.2013 r.

³ S. Pieprzny, *Policja: organizacja i funkcjonowanie*, http://books.google.pl/books?id=-lyLYpdEHvAC&pg=PA155&lpg=PA155&dq=S.+Pieprzny,+Policja:+organizacja+i+funkcjonowanie&source=bl&ots=vmqwZRe117&sig=y_OnuMxKXFbVJ4gWFE1bpYR0I3Y&hl=pl&sa=X&ei=8aQRUsrVPMjbsgbm74GIbg&ved=0CDYQ6AEwAQ#v=onepage&q=S.%20Pieprzny%2C%20Policja%3A%20organizacja%20i%20funkcjonowanie&f=false, dostęp: 12.08.2013 r.

⁴ Tamże.

⁵ <http://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/>, dostęp: 12.08.2013 r.

⁶ <http://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/gign>, dostęp: 12.08.2013 r.

⁷ V. Malochet, *Les polices municipales: points de repères*, Note rapide, Institut d'aménagement et d'urbanisme, n° 515, septembre 2010, http://archive.wikiwix.com/cache/?url=http://www.iau-idf.fr/fileadmin/Etudes/etude_734/NR_515_web.pdf&title=Les%20polices%20municipales%2C%A0%3A%20points%20de%20rep%C3%A8res, dostęp: 12.08.2013 r.

⁸ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000025503132&dateTexte=20120618>, dostęp: 13.08.2013 r.

⁹ <http://www.leplessispate.fr/fr/information/2335/police-municipale-gendarmerie>, dostęp: 13.08.2013 r.

¹⁰ Tamże.

- ¹¹ <https://www.europol.europa.eu/content/memberpage/france-761>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹² <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹³ Tamże.
- ¹⁴ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Entites-rattachees-directement-au-DGPN>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹⁵ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-des-Ressources-et-des-Competences-de-la-Police-Nationale>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹⁶ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Inspection-Generale-de-la-Police-Nationale>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹⁷ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Judiciaire/Les-actes-d-enquete>, dostęp: 14.08.2013 r.
- ¹⁸ Tamże.
- ¹⁹ Tamże.
- ²⁰ M. Rogacka-Rzewnicka, *Policja sądowe we Francji*, Uniwersytet Warszawski, STUDIA IURIDICA XXXIII/1997, http://www.wuw.pl/ksiegarnia/tresci/studiaiuridica/33/33_17.pdf, dostęp: 15.08.2013 r.
- ²¹ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Judiciaire/Les-actes-d-enquete>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ²² Tamże.
- ²³ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-du-Renseignement-Interieur>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ²⁴ http://www.lemonde.fr/societe/article/2013/06/17/reforme-du-enseignement-manuel-valls-choisit-la-continuite_3431299_3224.html, dostęp: 16.08.2013 r.
- ²⁵ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Securite-Publique>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ²⁶ Tamże.
- ²⁷ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Aux-Frontieres>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ²⁸ Tamże.
- ²⁹ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Aux-Frontieres/Les-missions-specifiques-de-la-Police-Aux-Frontieres>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ³⁰ <http://www.justlanded.ch/english/France/Articles/The-French-police>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ³¹ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-des-Compagnies-Republicaines-de-Securite>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ³² <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-de-la-Cooperation-Internationale>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ³³ Tamże.
- ³⁴ Tamże.
- ³⁵ <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Service-de-Protection-des-Hautes-Personnalites>, dostęp: 16.08.2013 r.
- ³⁶ <http://umcs.net.pl/index.php?act=Attach&type=post&id=2802>, dostęp: 17.08.2013 r.
- ³⁷ <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/La-prefecture-de-police/Presentation-de-la-prefecture-de-police/La-prefecture-de-police>, dostęp: 17.08.2013 r.
- ³⁸ Tamże.
- ³⁹ Tamże.
- ⁴⁰ Tamże.
- ⁴¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. z 2012 r. poz. 432).
- ⁴² Tamże.

PROJEKT MOBILNOŚCI VETPRO

Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Ecole Nationale de Police de Nimes

ISBN 978-83-62455-65-2

